

vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 14. junij 1963

Štev 24 (1099)

Ostra obsodba Amerike

Znani britanski filozof in borec za mir Bertrand Russell je obtožil Ameriko, da vodi okrutno vojno proti pripadnikom osvobodilnega gibanja v Južnem Vietnamu. V pismu, ki ga je poslal listu „Washington Post“, Russell navaja obtožbe Rdečega križa Vietkonga o uporabi kemičnih strupov in uničenju nad 1400 vasi, kar terja mednarodno preiskavo. „Mislim,“ pravi Bertrand Russell v svojem pismu, „da je uporaba kemičnih strupov in drugih sredstev za uničenje vasi v Južnem Vietnamu okrutna vojna.“

O uporabi kemičnih strupov s strani ameriških vojakov v Južnem Vietnamu je bilo že večkrat slišati, vendar je Amerika take vesti vedno odločno demantirala. Zdaj pa je podatke in dokaze o tem zbral Rdeči križ osvobodilnega gibanja, ki poudarja, da je pripravljen predložiti jih vsakemu mednarodnemu organu, ki bi ga izbrala Amerika. Poleg tega pa britanski filozof Russell v svojem pismu washingtonskemu listu izjavlja, da so obtožbe Rdečega križa potrdili tudi iz drugih virov.

Borba za mir in napredek družbenih sil

200.000 udeležencev na velikem zborovanju v Ljubljani

V vrsti predvolilnih zborovanj, ki jih v teh tednih prirejajo po vsej Jugoslaviji, je bilo ob koncu prejšnjega tedna veliko zborovanje tudi v Ljubljani, kjer se je zbralo okoli 200.000 udeležencev iz vseh krajev Slovenije. Trg revolucije se je spremenil v morje ljudi, zastav in transparentov, na tribuni pa so se zbrali najvišji predstavniki političnega in družbenega življenja Slovenije ter številni državni funkcionarji. Zbrani množici je govoril podpredsednik Zveznega izvršnega sveta kandidat za poslanca v zvezni zbor Edvard Kardelj.

Prvi del svojega obširnega govora je podpredsednik Kardelj posvetil vprašanju notranje politike in uvodoma poudaril, da se pred nove skupščine — občinske, okrajne, republiške in zvezne — postavljata zlasti dve veliki nalogi: da zagotove vse pogoje za ureditev nove ustave in da vzporedno s tem pripravljajo nov gospodarski perspektivni plan, ki naj zagotovi nove korake naprej v materialnem razvoju dežele in izboljšanju življenjskih pogojev ljudstva. Dejal je, da je smisel nove ustave v tem, da je »človekova usoda predvsem odvisna od njega samega«. Z novo ustavo se je želelo doseči to, da se država čim manj vmešava v življenje in delo posameznika in delovnih kolektivov, toda država mora biti sposobna zagotoviti spoštovanje ustavnega reda in izpolnitev vseh tistih družbenih funkcij, od katerih so odvisni usklajen razvoj socialistične skupnosti, enakopravnost in socialna varnost delovnega človeka.

Velik del svojega govora je Edvard Kardelj posvetil važnosti sistema samoupravljanja in svobodnega poslovnega združevanja gospodarskih podjetij ter je v tej zvezi poudaril, da prednosti, ki jih lahko imajo posamezniki oziroma delovni kolektivi, lahko izhajajo samo iz dela. Ko je govoril o svobodni znanstveni in umetniški ustvarjalnosti dela v Jugoslaviji, je pri tem naglasil, da znanstveno in umetniško ustvarjanje ni nobena abstraktna privatna zadeva, temveč gre za odnos znanstvenika in umetnika do človeka in družbe.

Govoreč o odnosih med cerkvijo in državo je podpredsednik Kardelj ugotovil, da je prišlo v zadnjih letih do bistvenega izboljšanja teh odnosov, in sicer predvsem zato, »ker so se naši ljudje lahko v praksi prepričali, da pri nas vernost nikdar ni bila razlog za diskriminacijo človeka v njegovih pravicah državljanstva in delovnega človeka. Mi nismo versko nestrpni, nestrpni smo samo takrat, kadar nekdo poskuša vero izkoriščati v reakcionarne in protisocialistične politične namene, kakor smo nestrpni vselej, kadar gre za nevarnost, ki ogroža pridobitve socialistične revolucije.«

Drugi del svojega govora pa je Kardelj posvetil mednarodnim odnosom in zunanji politiki ter poudaril, da je borba za mir osnovni činitelj hitrejšega napredka družbenih

Vladna koalicija v resni krizi

V vseh povojnih letih, odkar ÖVP in SPÖ skupno upravljata državno krmilo Avstrije, še ni prišlo do take resne krize v vladni koaliciji, kot jo je — posredno ali neposredno — sprožilo tako imenovano habsburško vprašanje. Morda pa prav to dejstvo zgovorno kaže, kako je v resnici z notranjepolitičnim ustrojem naše države, ko na prvi pogled izgleda, da je vse več ali manj v redu, v resnici pa je povezava z neslavno preteklostjo še toka močna, da zadostuje majhen sunek in ves dozdevni red zgubi ravnotežje. To se je zgodilo zdaj, ko je različna odločitev dveh najvišjih sodišč glede povratka Otta Habsburga spravila v nevarnost enotnost pravosodja, kot posledica pa je sledila resna kriza v vladni koaliciji, katere obsežnosti in globine trenutno sploh še ni mogoče orisati.

Kakor smo na kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je prejšnji teden prišlo na izredni seji parlamenta do preglasovanja ÖVP s strani SPÖ in FPÖ. Ta dogodek je za povojno zgodovino Avstrije vsekakor nenavaden, toda rezultat glasovanja v parlamentu nikakor ni slučajen, temveč — kakor je zapisala dunajska „Presse“ — le prvo konkretno znamenje razvoja, ki traja že več mesecev. In res so že dolgoletna koalicijska pogajanja po zadnjih državnozborskih volitvah dovolj resno opozorila, da se je dosedanje sodelovanje obeh vladnih strank znašlo pred težavami, ki jih ne bo tako lahko odstranili odnosa jih premostiti s kompromisom, kot se je dogajalo vsa prejšnja leta. Te težave ali bolje povedano razlike v stališčih obeh strank so namreč vedno tehničnega in čedalje bolj načelnega značaja.

Zato je habsburški primer v bistvu tudi le povod ÖVP-jevskemu porazu v parlamentu, ne pa vzrok. Vzrok je mnogo globlji, čeprav se vprašanje ÖVP-SPÖ-jevske koalicijske usode vsaj navidezno še vedno vrti okoli problema, katere odločitev vrhovnega sodišča v vprašanju povratka Otta Habsburga je zdaj veljavna in merodajna. Odgovora na to vprašanje tudi na ponedeljski seji ministrskega sveta niso našli, kakor ni prišlo do razpleta v vprašanju koalicije in so za prihodnji ponedeljek sklicali nov sestanek predstavnikov obeh strank.

Za kaj v resnici gre, je bilo jasno in nedvoumno povedano na sedanjem kongresu SPÖ. Predsednik stranke vicekancler dr. Pittermann je v svojem referatu brez vsakega olepšavanja povedal, da so se notranje politične razmere v Avstriji poslabšale in da se je v resnih skrbih znašlo predvsem gospodarstvo. Zato avstrijsko ljudstvo upravičeno pričakuje, da bo vlada končno začela konstruktivno reševati najvažnejša gospodarska vprašanja, kajti ta vprašanja predstavljajo po besedah dr. Pittermanna resnične skrbi avstrijskega ljudstva, ne pa vrtnitve Otta Habsburga.

Ravno v gospodarskih vprašanjih pa si ÖVP že vsa leta lasti monopol in je zelo občutljiva, če se kdo drugi skuša vmešavati v njene posle. Tukaj pa je treba tudi iskati vsaj del vzrokov, ki so zdaj privedli do odprtega izbruha že dalj časa trajajoče prikrite krize v vladni koaliciji in ni izključeno, da imajo v gošči meri prav tisti, ki pravijo, da „afera Habsburg“ določenim krogom ni le dobrodošla, marveč da je bila načrtno pripravljena.

V bližnji bodočnosti se bo morala usoda vladne koalicije pojasniti in ob tej priložnosti se bodo morda razčistila tudi še druga vprašanja.

Obisk predsednika Kennedyja v Evropi

V kratkem bo prispel na obisk v Evropo ameriški predsednik Kennedy, ki bo ob tej priložnosti obiskal vrsto zahodnoevropskih držav. Prvotno sta bili na programu le Italija in Zahodna Nemčija, vendar so priprave za ta obisk privedle do precejšnjih zapletov, in se je Kennedy več ali manj prisiljen odločiti tudi še za nekaj drugih dežel. Prejšnji petek je namreč sporočil, da je sklenil sprejeti vabilo britanskega premiera Macmillana za obisk Velike Britanije, končno pa je bila v program sprejeta še Irska.

O Kennedyjevem obisku v zahodni Evropi je v zadnjem času slišati številne glasove, iz katerih je razvidna precejšnja zaskrbljenost za uspeh tega potovanja. Vodilna ameriška tiskovna agencija na primer opazuje to potovanje kot »podvig, ki vsebuje več elementov nevarnosti za neuspeh kakor pa perspektiv za doseg uspeha«. Po oceni ameriških funkcionarjev pa je Kennedy kljub temu prisiljen oditi na to potovanje, ker bi po njihovem mnenju odpoved obiska Italiji in Zahodni Nemčiji pomenila večji ameriški neuspeh od velikih nevarnosti, ki jih skriva program predsednikovega obiska.

Opazovalci so mnenja, da hoče Kennedy dobiti tako od Angležev kot od Nemcev novo podporo za svoje načrte zastran ustanavljanja skupnih pomorskih sil, oboroženih z jedrskimi izstrelki. V teh prizadevanjih pa je naletel na veliko nasprotovanje Francije, kakor je tudi zaman čakal francoskega povabila vsaj za krajši obisk Franciji. Zato je bil naj-

prej dan ves poudarek obiska le na Italijo, da bi tako »odgovorili« na francosko nasprotovanje vsem ameriškim načrtom v okviru Atlantskega pakta. S tem pa spet ni bila zadovoljna Zahodna Nemčija, ki je s Francijo povezana s posebno prijateljsko pogodbo. In končno se je še Velika Britanija zbala, da jo bo Kennedy »obšel« in tako je po dolgotrajnih prizadevanjih le uspelo najti rešitev, da bo volk sit in koza cela — v kolikor pa bo to potovanje Kennedyja po zahodni Evropi res uspešno, je seveda drugo vprašanje, na katero bo odgovoril šele nadaljnji razvoj.

V sredo se začne konklave:

Kdo bo novi papež?

Čeprav v Vatikanu še traja uradno žalovanje za pokojnim papežem Janezom XXIII., so hkrati že v polnem teku priprave za volitev novega poveljarja katoliške cerkve. Vsak dan prihajajo v Rim novi kardinali, ki se bodo prihodnjo sredo zbrali na konklavu, kjer bodo v četrtek prve volitve novega papeža. Tokratni konklave bo eden največjih v zgodovini sploh, saj šteje kardinalski zbor trenutno 82 članov. Zaradi velikega števila kardinalov, ki se bodo udeležili konklave, je bilo število spremljevalcev posameznih kardinalov tudi omejeno in bo smel imeti vsak kardinal seboj le po enega spremljevalca oziroma v izjemnih primerih po enega več.

Zaradi pomembne vloge, ki jo je v letih svojega vladanja odigral pokojni papež Janez XXIII., je tudi razumljivo, da ugiibanja o njegovem nasledniku daleč presegajo vati-kanske kroge. Med kardinali sta se že izoblikovali dve glavni struji, katerih ena se odločno zavzema za dosledno nadaljevanje politike, ki jo je začel Janez XXIII., medtem ko hoče tako imenovana »konzervativna« skupina začeti spet tam, kjer je prenehal prejšnji papež Pij XII. V številnih časopisih se pojavljajo tudi že konkretna imena, vendar gre pri vsem tem le za ugibanja odnosa za »tibe želje« določenih krogov. Jasne slike o razmerju sil si trenutno še ni mogoče ustvariti, pač pa prevladuje mnenje, da bo pri odločitvi o novem papežu imela zelo važno čeno sploh odločilno besedo približno tretjina kardinalov, ki ni izrazito opredeljena ne za eno ne za drugo stran.

Spet boljši izgledi

za prepoved jedrskih poskusov?

Istočasno v Londonu, Moskvi in Washingtonu je bilo sporočeno, da se bodo prevladoma sredi julija začela v Moskvi pogajanja med Ameriko, Sovjetsko zvezo in Veliko Britanijo, ki naj bi privedla do sporazuma o ukinitvi jedrskih poskusov. Hruščov, Kennedy in Macmillan so se sporazumeli, da bodo ta pogajanja potekala „na najvišji ravni“ med predstavniki, ki „uživajo zaupanje“ vseh treh vladnih šefov.

Do tega sporočila je prišlo v času, ko razorožitvena konferenca v Ženevi še vedno ni našla izhoda iz slepe ulice. Pred nekaj dnevi je skupina afriških držav predložila nov kompromisni predlog, ki pa je našel razumevanje le pri vzhodnih in nevtralnih državah, medtem ko zahodne sile še naprej vztrajajo pri svojem stališču. Zato je toliko bolj razveseljivo, da v najvišjih krogih Amerike in Velike Britanije končno le začenja pridirati spoznanje, da je treba — če že ne glede splošne razorožitve — vsaj v vprašanju jedrskih poskusov najti skupno govorico, ki bo omogočila sklenitev sporazuma o prepovedi takih poskusov in ki bi lahko predstavljala korak naprej v prizadevanjih za doseg sporazuma o splošni in popolni razorožitvi — največji želji vsega človeštva. Predsednik Kennedy je v tej zvezi vsekakor pravilno ugotovil, da gre za mir vsega človeštva in za vse čase.

Dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence priredijo v nedeljo, dne 23. junija 1963, v dvorani Delavske zbornice v Celovcu AKA-DEMIJO pod geslom

„Šola pozdravlja svoje prve maturante“

Na sporedu so nastopi šolskih pevskih zborov in narodni plesi, med temi tudi „Prvi rej“.

Začetek prireditve ob 15. uri in konec ob 17. uri. Podrobni sporedi bodo na razpolago.

Vstopnice dobite v šolski pisarni Lerchenfeldgasse 22, II. nadstropje, soba 65.

Ravnateljstvo

Borba proti gladi

je osvobodilna vojna za človeštvo

V Washingtonu se je prejšnji teden začel svetovni kongres za prehrano, ki bo trajal 15 dni in na katerem se je zbralo okoli 1000 delegatov iz vseh držav in predstavniki številnih sektorjev političnega, tehničnega in gospodarskega življenja. Kongres je osrednja točka svetovne kampanje proti gladi, ki jo je 1. 7. 1960 začel glavni ravnatelj FAO (mednarodna organizacija za prehrano in kmetijstvo). Na kongresu bodo morali določiti smerice za ukrepe, ki bodo potrebni za rešitev vprašanja prehrane svetovnega prebivalstva za krajši in za daljši rok. Glavni namen tega kongresa je, izmenjati si podatke o vprašanih prehrani podbranih narodov in iskati pot za skupne napore, da bi to vprašanje rešili v svetovnem merilu.

Že pred začetkom kongresa je glavni ravnatelj FAO Sen v izjavi za tisk poudaril veliki pomen tega posvetovanja in dejal, da leto 1963 pade v dvajseto obletnico konference v Hot Springsu, na kateri so ustanovili FAO. Organizacija je v dvajsetih letih svojega življenja delovala za izboljšanje metod proizvodnje, porazdeljevanja in trgovine z živilom in za podpiranje področij, prizadetih po nesrečah. Vendar pa so razpoložljivi viri zelo omejeni in zaradi tega ni mogoče v temeljih pobijati vzrokov gladi in revščine ter temeljito pomagati nezadostno razvitim deželam, da bi nagle napredovale. Svetovni kongres za prehrano — je poudaril Sen — je poskus, da se v okviru borbe proti gladi zberejo najvidnejši in najsposobnejši predstavniki univerz, tehničnih, kmetijskih, verskih in drugih organizacij in da se doseže njih sodelovanje za spodbujanje vlad, da bi sprejele potrebno akcijo, kar je temeljni element vsakega uspeha.

Slovesne otvoritve kongresa so se med drugim udeležili tudi ameriški predsednik Kennedy, indijski predsednik Radakrišnan, ki je bival na uradnem obisku v Ameriki, ter generalni sekretar Organizacije združenih narodov U. T. Tant. Predsednik Kennedy je v svojem otvoritvenem govoru poudaril, da je borba proti gladi res osvobodilna vojna za človeštvo ter predlagal pet glavnih načel, ki bi po njegovem mnenju morala voditi delo kongresa:

- Trajanje gladi je moralno ali socialno nesprejemljivo. Tudi papež Janez XXIII. je v svoji nedavni encikliki poudaril, da so vsi ljudje enaki po svojem naravnem dostojanstvu. To dostojanstvo nalaga, zlasti v dvajsetem stoletju, odpravo gladi in pomanjkanja.

- Priznati moramo dejstvo, da dežele, kjer primanjkujejo živila, lahko s pomočjo drugih dežel rešijo svoja prehrabena vprašanja.

- Mednarodno sodelovanje, mednarodna organizacija in mednarodna akcija so nujno potrebni.

- Nobena ločena tehnika na sektorju politike, financ ali vzgoje ne more sama odpraviti gladi.

- Svetovno javno mnenje se mora osredotočiti na mednarodne napore za odpravo gladi, kar naj bo prva naloga sedanje generacije.

Predsednik Kennedy je ob koncu svojega govora izrazil prepričanje, da je borba proti gladi lahko uspešna, ker »je najvažnejša in najslavnejša bitka od vseh, kar jih je bilo v zgodovini sveta; kajti vsebuje željo po graditvi namesto po uničenju«.

Generalni sekretar OZN U. T. Tant je v svojem govoru dejal, da je treba vsako leto zvišati za štiri ali pet odstotkov proizvodnjo na svetu, da bo prebivalstvo, ki stalno narašča, imelo zadostno brano, medtem ko je indijski predsednik Radakrišnan poudaril, da se mir in stabilnost nikoli ne bosta mogla ohraniti na tem svetu, če bo morala več kot polovica prebivalstva biti vse leto lačna.

Končno je spregovoril še glavni ravnatelj FAO dr. Sen, ki je poudaril, da morajo delegati razpravljati o tem, kar je temeljna svoboda, to je svoboda pred gladom in potrebo. Pripomnil je, da se ta svoboda ne more konkretno uveljaviti, če jo uživajo samo nekateri privilegirani, medtem ko je ogromna večina ljudi izključena. Nakazal je, da vprašanje gladi in nezadostne prehrane zadeva nad polovico človeštva, predvideno zvišanje svetovnega prebivalstva (ki se bo ob koncu tega stoletja podvojilo) pa narekuje dvig proizvodnje živil v razvijajočih se deželah za tri do štirikrat, če se boče zagotoviti minimalna prehrana in dostojna zdravstvena raven.

II. mednarodni obmejni sejem »Alpe-Adria«

viden napredek nasproti lanskemu prvemu sejmu

V soboto je zvezni sekretar za trgovino SFRJ Dragoslav Kosovac ob navzočnosti podpredsednika vezne ljudske skupščine Franca Leskoška, predsednika Izvršnega sveta SR Slovenije Viktorja Avbija in številnih predstavnikov političnega in gospodarskega življenja Slovenije in Jugoslavije ter predstavnikov trgovinskih zborov in sejskih mest Graz, Celovec, Innsbruck ter Videm, Gorica in Trst na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču odprl drugi sejem obmejne blagovne menjave »Alpe-Adria«. Otvoritvi so prisostvovali tudi številni avstrijski in italijanski novinarji. Na sejmu sodeluje 167 podjetij, med njimi 101 podjetje iz Italije. Blagovna lista za sejem »Alpe-Adria« predvideva za Avstrijo uvoz v vrednosti 24 milijonov šilingov in izvoz v isti višini. Italijanska blagovna lista pa vsebuje blago v vrednosti 2 milijard lir tako v izvozu kot v uvozu.

Preko prvih začetkov in težav, ki jih je kazala prva prireditelja tega posebnega, na splošno še malo znanega sejma, se je sejem »Alpe-Adria« tekom enega leta razvil v sejem z vidljive višine in pestrosti razstavljenega blaga. Po ogledu sejma lahko rečemo, da so njegovi prireditelji na najboljši poti, da mu dajo okvir, ki odgovarja njegovemu bistvu. Njegovo bistvo pa je v pospeševanju izmenjave blaga široke potrošnje na mejah med Avstrijo in Jugoslavijo ter med Italijo in Jugoslavijo, ki zaradi sporazumov o maloobmejnem prometu veljata za najbolj odprti meji v Evropi. Prebivalstvu, zlasti pa trgovini in poslovnim krogom s te ali one strani meje nudi ta sejem prikaz bogate izbire blaga teh treh dežel, katerega v okviru sejemškega sporazuma lahko kupijo ali prodajo, izvažajo ali uvažajo. S tem pa sejem ne pospešuje le maloobmejni promet, marveč pospešuje tudi sodelovanje trgovine, obrti in industrije med deželami sosedami v tem delu Evrope, jih zbližuje in jih navaja k neposrednem sodelovanju in sodobnim oblikam kooperacije. Kot tak pa je v tem delu Evrope eden bistvenih činiteljev integracijskih prizadevanj.

Sejem »Alpe-Adria« je produkt prijateljskih odnosov med Avstrijo, Jugoslavijo in Italijo ter odnose med obmejnimi pokrajinami teh držav krepki, izpopolnjuje in pospešuje. Organizacijo samega sejma in sodelovanje podjetij iz Avstrije, Jugoslavije in Italije spremlja sejemski sporazum, ki je rezultat dolgotrajnega sodelovanja in dogovorov med Gospodarsko zbornico SR Slovenije in trgovinskimi zbornicami v Grazu, Celovcu in Innsbrucku ter med zbornicami za trgovino, industrijo in kmetijstvo v Vidmu, Gorici in Trstu. Ta sporazum je vendar le ena od oblik blagovne menjave teh sosednih področij. Na avstrijski strani ga dopolnjujejo sejemski sporazumi, ki so vezani na sejme v Grazu, Celovcu in Innsbrucku, na italijanski strani pa obmejni tržaški in goriški sporazum. Vse te oblike blagovne menjave so pomembne ne samo zaradi poglobljanja gospodarskih vezi

med sosednimi področji, temveč tudi zaradi visokega deleža, ki ga imajo v okviru redne blagovne menjave med temi tremi deželami. V letu 1962 je namreč delež blagovne menjave po teh sejemskih sporazumih med Avstrijo in Jugoslavijo znašal preko 10 %, z Italijo pa je skupno s tržaškim in goriškim sporazumom znašal celo več kot 35 %.

Blagovna lista za sejem »Alpe-Adria« vsebuje na avstrijski izvozni strani elektro- in radiomaterial, razne stroje in aparate, železnino in kovinsko blago, kemikalije, barve, lake in naftne derivate, nadalje avtomobilske dele in dele za motorna kolesa, tekstilije, galanterijo, papir in celulozo ter druge potrebščine široke potrošnje. Avstrijska podjetja pa po tem sporazumu lahko uvozijo sadje in zelenjavo, sadne sokove, izdelke domače obrti in lesne industrije, stroje, električni material, sestavne dele za kolesa, strojila, zdravilna zelišča in gobe ter razno drugo blago v vrednosti 24 milijonov šilingov. Uresničenje poslov v okviru sporazuma o blagovni listi za sejem »Alpe-Adria« med Avstrijo in Jugoslavijo je raztegnjeno na celo leto.

Med zbornicami teh treh dežel, ki sodelujejo v obmejnem blagovnem prometu, je že postalo nesporno, da takšni sporazumi odpirajo nove možnosti gospodarskega sodelovanja, saj se mnogi proizvodi, ki so bili v prejšnjih letih predmet majhnih blagovnih kontingentov izključno v sejemskih in obmejnih sporazumih, danes že pojavljajo na veliko kot stalne postavke rednega trgovinskega poslovanja. V takih okoliščinah ima prav sejem »Alpe-Adria« lepo in hvaležno nalogo, da odpravlja razlike in utrjuje prijateljsko sodelovanje in premagovanje vseh objektivnih zaprek, ki jih drugače na področju gospodarstva ustvarjajo meje. Kot tak pa je ob izredno plodnem kulturnem sodelovanju in izmenjavi ter ob ugodno razvijajočem se maloobmejnem prometu nadaljnji člen za poglobitev in utrditev miroljubnih in prijateljskih odnosov na mejah naših sosednih dežel.

Kremelj in Bela hiša

bosta povezana po stalni teleprinterski zvezi

Kot prvi in doslej tudi edini stvarni uspeh dolgotrajnih razgovorov na razorožitveni konferenci v Ženevi je bil dosežen sporazum o vzpostavitvi neposredne teleprinterske zveze med sedežem vlad Sovjetske zveze in Amerike — med Moskvo in Washingtonom odnosno med Kremljem in Belo hišo.

Sporazum so dosegli po osemnajstih tajnih sestankih telekomunikacijskih strokovnjakov obeh držav, ki so bili od 6. maja do

4. junija, ter po večkratnih sestankih visokih političnih predstavnikov Amerike in Sovjetske zveze. Direktna linija bo šla preko Helsinkov, Stockholma in Londona ter je v tozadevnem sporazumu predvideno, da jo bodo vzpostavili in vzdrževali sovjetski in ameriški inženirji. Linija naj bi bila stalno odprta in bi jo na vsaki strani preizkušali po večkrat dnevno. V Moskvi in Washingtonu bo posebna teleprinterska inštalacija za sprejemanje in odpošiljanje šifriranih poročil, kajti uvedli bodo posebno šifro, da ne bi v kateri koli tretji državi prestregli medsebojnih sporočil med vladnima predsednikoma obeh držav. Brzjavke bi hkrati dešifrirali, reproducirali originalno sporočilo in prevajali na ruski oziroma angleški jezik. Stroške za vzdrževanje linije si bosta enakomerno razdelili obe državi.

Direktno teleprintersko linijo Washington — Moskva naj bi uporabljali samo v izjemnih primerih, če bi grozilo, da izbruhne vojna zaradi »nesrečnega slučaja«, oziroma za popuščanje napetosti in kritičnih položajih. Linija naj bi šefom vlad Amerike in Sovjetske zveze omogočila, da v nekaj minutah izmenjata osebna sporočila in tako »z najvišjega mesta« prispevata k odstranitvi morebitnih nesoglasij.

Iz Ženeve so že prejšnji teden sporočali, da je sporazum, ki so ga dosegli ameriški in sovjetski strokovnjaki, odobril tudi ameriški predsednik Kennedy. Nasprotno pa je šef sovjetske delegacije na razorožitveni konferenci Carapkin izjavil, da glede vzpostavitve direktne telekomunikacijske zveze med Washingtonom in Moskvo »še ni vse urejeno«.

POŠIROKEM SVETU

BOHN. — Po zelo skopih informacijah, ki jih je objavila zahodnonemška obrambno ministrstvo, bo Zahodna Nemčija dobavila vojaške naprave in poslala svoje vojaške strokovnjake v nekatere afriške dežele. Ta vojaška pomoč ne bo bremenila nemškega proračuna, marveč bo šla v breme »prejemnika«. Kdo bo ta »prejemnik«, doslej še ni bilo sporočeno, marveč bo vlada podrobno objavila šele pozneje. Doslej je bilo pevedano le toliko, da je pomoč namenjena Nigeriji in drugim.

VALETA. — Britanski minister za zadeve Commonwealtha in kolonij Duncan Sandys je izjavil, da se bodo v drugi polovici julija začela v Londonu pogajanja o neodvisnosti Malte. To izjavo je podal minister po povratku z dvodelenskega obiska na Malto, kjer se je s predsednikom vlade Malte Georgeom Borgom Olivierom sporazumel, da bodo na konferenci v Londonu zastopane vse stranke, ki so v parlamentu.

WASHINGTON. — Ameriška in italijanska vlada sta se sporazumeli, da bo predsednik Kennedy med svojim obiskom v zahodni Evropi obiskal Italijo šele kot zadnje državo, verjetno 1. in 2. julija. Prvotno bi moral biti Italija prva država, ki bi jo obiskal Kennedy, vendar je prišlo do sedanje spremembe zaradi smrti papeža Janeza XXIII., s katerim se je Kennedy nameraval sestati ob tej priložnosti. Po preložitvi njegovega obiska v Italijo pa se bo Kennedy lahko sestel že z novim papežem.

NAIROBI. — Po sestanku predsednikov vlad Kenije, Tanganjike in Ugande so objavili sporočilo, v katerem je med drugim rečeno, da imenovane tri dežele nameravajo do konca leta ustanoviti politično federacijo vzhodnoafriških držav.

LONDON. — Med nedavnim obiskom glavnega poveljnika suhozemskih sil Atlantskega pakta v Zahodni Evropi, zahodnonemškega generala Speidla, v Veliki Britaniji je prišlo v Londonu do velikih demonstracij, ki jih je organiziralo britansko gibanje za mir. Demonstranti so opozarjali na nacistično preteklost generala Speidla, ki je kot feldmaršal Hitlerjeve vojske igral vidno vlogo v zasedeni zahodni Evropi med drugo svetovno vojno, ter zahtevali, naj takoj zapusti britanska tla.

KAIRO. — Kairski časopis »Al Gumhurija« je ostrboval načrt Amerike in Atlantskega pakta o stacioniranju podmornic z jedrskimi raketi »Polaris« na področju Sredozemlja. Časopis poudarja, da so s tem načrtom neposredno ogrožene arabske države. Hkrati list navaja, da pojav podmornic z jedrskimi orojem v Sredozemlju pomeni direkten izziv sklepu afriške konference o denuklearizaciji Afrike, prav tako pa tudi direktno odklonitev sovjetske note, ki je opozorila na nevarne posledice zahodnega načrta. »Ni čudno,« pravi list, »da so Amerika in druge države Atlantskega pakta odklonile to noto, začudenje pa povzroča, da narodi, ogroženi z rušenjem in smrtjo, molčijo kljub takim preizkušnjam.«

JOHANNESBURG. — Južnoafriška policija je aretirala predsednika progresivne stranke Svanilanda Ambrosia Zwaneja, ko se je le-ta vrnil iz Adis Abebe, kjer je prisostvoval konferenci afriških voditeljev. Obdolžili so ga, da je »ilegalno prišel v Johannesburg« ter ga postavili pred sodišče. S podobno »utemeljitvijo« so ga aretirali tudi lani ob povratku iz Londona, ko ga izgnali iz države kot »nezašelenega emigranta«.

ALŽIR. — Na poslopju alžirske univerzitetne knjižnice, ki so jo 7. junija lani požgali OAS-ovci, so odkrili spominsko ploščo. V knjižnici je tedaj zgorelo približno 600.000 knjig v vrednosti 7 milijard frankov, vendar je bila dejanska škoda še mnogo večja, ker je zgorelo veliko redkih primerkov. Ob obletnici tega zločina so pridelili v veži knjižnice spominsko razstavo, sedmi junij pa je bil proglašen za dan mednarodne solidarnosti pri obnovi knjižnice. Darila prihajajo že zdaj iz vseh delov sveta.

MOSKVA. — Ta teden je na obisku v Sovjetski zvezi delegacija britanske laburistične stranke pod vodstvom strankinega predsednika Wilsona, katerega je povabil predsednik sovjetske vlade Hruščov. Z njegovim odhodom v Sovjetsko zvezo je Wilson izjavil, da bo s predsednikom Hruščevom razgovarjal predvsem o vprašanjih razorožitve in prepovedi jedrskih poskusov.

WASHINGTON. — Znani švedski gospodarski strokovnjak dr. Gunnar Myrdahl je svetovnemu kongresu za prehrano predlagal, naj bi ustanovili posebno mednarodno agencijo, v katero bi razvite države prispevale sredstva za kritje stroškov pri nabavi živil v razvijajočih se državah. Po njegovem mnenju naj bi tako agencijo organizirala OZN.

NEW DELHI. — Indijski predsednik Radakrišnan je izjavil, da je Indija pripravljena skleniti s Pakistanom pakt o nenapadanju. Dejal je, da je Indija pripravljena zavezati se, da ne bo uporabila sile za rešitev kašmirskega spora niti za rešitev kateregakoli drugega spora. Storili bomo vse — je dejal predsednik Radakrišnan — kar je v naših močeh, da bi rešili problem v miroljubnem vzdušju brez groženj s vojno, brez zastraževanj in izsiljevanja.

ATENE. — Atensko sodišče je uvedlo preiskavo o dejavnosti desetih desničarsko ekstremnih organizacij, katerih razpustitev je zahtevala vsa grška demokratska javnost. Med protisilnično usmerjenimi desničarskimi organizacijami je tudi salusko »Združeno borbeno in širitev nacionalnega odpora v severni Grčiji«, kateremu pripada morilec levičarskega poslanca Lambrakisa.

BEOGRAD. — Na nedavni plenarni seji zveznega odbora Zveze združenj bočev NOV Jugoslavije je bila poudarjena potreba, da združenja v vsaj svoji dejavnosti izkoriščajo in uporabljajo bogate izkušnje in nauke iz narodnoosvobodilne borbe ter ljudske revolucije, da negujejo njene tradicije in si prizadevajo prenesti jih na mladi rod.

100 milijard kWh električne energije v eni sami elektrarni

4500 kilometrov dolga sibirski reka Lena bo postala za sovjetsko elektro-gospodarstvo zelo važna: strokovnjaki so namreč ugotovili, da bi reka Lena s svojo vodno silo lahko dajala 250 milijard kWh električne energije na leto.

Na podlagi izvedenih preiskav bodo ob Leni v prihodnjih letih zgradili celo vrsto elektrarn, katerih prva bo nastala v bližini mesta Jakutsk in bo proizvajala 100 milijard kWh električne energije, to je petkrat toliko, kot znaša skupna zmogljivost vseh avstrijskih elektrarn. Po dograditvi prve elektrarne bo sledila še druga velika elektrarna, pozneje pa se jima bo pridružilo še več manjših, tako da bo vodna sila reke Lene v celoti izkoriščena.

V. grafični bienale v Ljubljani: Kulturna manifestacija aktivne koeksistence

V ljubljanski Moderni galeriji je bila zadnja nedelja v navzočnosti številnih domačih in tujih častnih gostov slovesno odprta V. mednarodna grafična razstava, ki obsega okoli 1000 listov 342 avtorjev iz 43 držav štirih kontinentov. Razstavo je v imenu Zveznega izvršnega sveta odprl sekretar za kulturo in prosveto Janez Vipotnik, ki je ob tej priložnosti poudaril, da je ta razstava zaradi števila sodelujočih držav, ki so po svojem notranjem ustroju pač najbolj raznolike, »resnična kulturna manifestacija aktivne koeksistence, saj je srečanje na tem kraju do roba polno medsebojnega razumevanja in spoštovanja«. Dejal je, da so se z razstavo spet pomnožili številni dokazi o ugledu Jugoslavije v mednarodnem merilu in da je bienale visoka pesem o zvestem prijateljstvu z vsemi deželami, ki so dobre volje, o prijateljstvu, ki temelji na načelih živega ustvarjalnega sodelovanja.

Pred slovesno otvoritvijo razstave so bile posameznim umetnikom podeljene nagrade, o katerih je odločala mednarodna žirija. Veliko premijo je prejel Robert Rauschenberg (Amerika), drugo premijo Janez Bernik (Jugoslavija), tretjo James Guitet (Francija), četrto Emilio Vedova (Italija), peto Jozef Gírlniak (Poljska) in šesto Lidija Iljina (Sovjetska zveza). Poleg tega je bila podeljena vrsta odličij kupnih nagrad, ki so jih prejeli Hideo Hagihara (Japonska), Vladimir Makuc (Jugoslavija), William Scott (Velika Britanija), Alfred Hrdlicka (Avstrija), Mihajlo Petrov (Jugoslavija), in Nimsamer Chalood (Siam).

Letošnji bienale v Ljubljani je hkrati jubilejna peta razstava ob 10-letnici začetka te velike mednarodne prireditve, ki posreduje

Hrvatski pevski zbor „Vladimir Nazor“

je s svojim koncertom prekosil vsa pričakovanja

Po slovesu, ki ga uživa moški pevski zbor zagrebškega Delavskega kulturno-umetniškega društva „Vladimir Nazor“ tako doma kakor tudi izven svoje ožje domovine, smo od nedeljskega koncerta veliko pričakovali. Toda nastop hrvaških pevcev v Celovcu je prekosil vsa pričakovanja: bil je nepozabno doživetje za vse številne poslušalce, ki so do zadnjega sedeža napolnili dvorano Doma glasbe — bil je edinstven praznik visoke pevske kulture, pravo presenečenje tudi za nas na Koroškem, ki smo vajeni lepih in res kvalitetnih pevske prireditve. Vsekakor je zbor tudi tokrat potrdil, da je na mednarodnem tekmovanju v Arezzu med 65 zbori iz sedmih evropskih držav zaslužen osvojil prvo nagrado in da ga s polnim upravičenjem prištevajo med najboljše pevske zборе Jugoslavije.

Moški pevski zbor, ki je z nedeljskim koncertom vrnil obisk združenim moškim zborom SPZ, kateri so v okviru svoje turneje po Jugoslaviji obiskali tudi Zagreb, je sestavni del zagrebškega Delavskega kulturno-umetniškega društva „Vladimir Nazor“. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1947 in od takrat neprekinjeno deluje tudi njegov moški zbor, ki v celoti šteje blizu 90 pevcev, od katerih pa jih je v Celovcu gostovalo le 40. To niso poklicni pevci, marveč sami amaterji, ki so se z vztrajnim vežbanjem pod vodstvom znanega hrvaškega mojstra Jakova Gotovca (njegovo opero „Ero z onega sveta“ smo letos že vdrugič videli in slišali tudi v Celovcu — op. ured.) razvili v kvalitetne interprete pevske kulture, posamezni solisti pa so pravi umetniki,

pregled skozi današnja grafična umetnost vsega sveta. Temu primeren je tudi obsežni razstaveni katalog, ki predstavlja pravo enciklopedijo sodobne umetnosti. Razstava bo odprta do 15. septembra in vsakomur najtopleje priporočamo, da si jo ob obisku v Ljubljani zanesljivo ogleda.

o čemer smo se prepričali tudi na nedeljski prireditvi.

Za celovški nastop, ki ga je vodil v primerjavi z ostalimi člani ansambla razmeroma mladi dirigent Dinko Fio (imenovani vodi tudi svetovno znani mladinski pevski zbor radia Zagreb), si je zbor izbral pester spored karakterističnih narodnih motivov iz raznih predelov Jugoslavije v priredbi znanih hrvaških in drugih jugoslovanskih komponistov. Glasbo starih mojstrov je zastopal le Jakob Petelin-Gallus z uvodno „Ecce quomodo“, ves ostali spored pa je bil posvečen mlajšim in predvsem sodobnim avtorjem od Rudolfa Matza, Iva Parača, Stevana Mokranjca mimo Jakova Gotovca, Ivana Mateliča-Ronjgova in Zlatka Groševiča do Dinka Fia in Zdravka Švikašiča ter v dodatku še Radovana Gobca. Pisani žopek, ki so ga nam podarili gostje iz Zagreba, je obsegal hrvaške, srbske, dalmatinske, zagorske, bosanske, istrske in slovenske narodne pesmi, podane v čudoviti dovršenosti, v kateri se je odražala bogata melodioznost in folklorna barvitost Jugoslavije v vsej tisti divni pestrosti, ki vedno znova spet pritegne in navduši. In za zaključek še posebno presenečenje: naša koroška „Čej so tiste s'rdice“, brezhibna ne le v interpretaciji, marveč tudi v izgovorjavi, skratka — taka, da je tudi naši pevci ne morejo zapeti bolj doživeto.

Pozdravne besede sta na prireditvi in zvečer v družabnem krogu spregovorila predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter in podpredsednik DKUD „Vladimir Nazor“ France Bakašun ter izmenjala spominska darila. Poleg lepega cvetja pa je bil dragim gostom iz Hrvaške najlepše priznanje viharji aplavz, v katerem je občinstvo dalo izraza svojemu navdušenju in svoji hvaležnosti za podarjeni res edinstveni užitek.

Koncerta se je udeležil tudi generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Boris Trampuž s soprogo in ostalimi člani generalnega konzulata. Navzoči pa so bili tudi zastopniki vseh koroških nemških dnevnikov, kateri so že v dneh pred koncertom opozarjali na to prireditev, po koncertu so objavili obširna poročila, v katerih kar ne morejo prehvaliti visoke ravni zbora, katerega nedeljski koncert je bil velik dogodek za Celovec.

Objava slovenske gimnazije

Šolsko leto 1962-63 bodo vse koroške šole zaključile z razdelitvijo spričeval v petek, dne 5. julija 1963.

Prvi dan velikih počitnic, to je v soboto 6. julija, so na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu sprejemni izpiti za prvi razred, in sicer ob 8. uri.

Prijave je treba izvesti do 1. julija. Potrebni so naslednji dokumenti:

1. rojstni list,
2. dokument o avstrijskem državljanstvu,
3. popis učenca, katerega pošlje šola direktno.

Na dan izpita pa mora učenec predložiti spričevalo, ki ga bo dobil dan poprej.

Istega dne so tudi sprejemni izpiti v višje razrede. Za prvi razred je predpisana učna snov 4. šolske stopnje, za vse ostale razrede pa dobite pojasnila v šolski pisarni.

Pismene prijave je treba nasloviti na „Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22/II“.

Ravnateljstvo

V proizvodnji knjig je Češkoslovaška med prvimi državami na svetu

Iz statističnih podatkov o proizvodnji knjig na Češkoslovaškem, ki jih je objavil praški list „Lidova demokracie“, je razvidno, da je Češkoslovaška v tem pogledu med prvimi državami na svetu: povprečno odpade na vsakega prebivalca 4,2 izvoda knjig. Za tisk knjig porabijo 15 do 17 tisoč ton papirja na leto. Od tega gre za učbenike 3700 ton in prav toliko tudi za leposlovje. Na leto izide več kot sedem tisoč samostojnih knjižnih izdaj v skupni nakladi nad 50 milijonov izvodov. Založb imajo na Češkoslovaškem 50, in sicer 30 čeških ter 20 slovaških; med njimi je 14 državnih založb. Letni izkupiček za knjige presega lepo vsoto 600 milijonov kron.

Kakor so ti podatki značilni za intenzivno založniško dejavnost na Češkoslovaškem, pa navedene številke, naj bodo še tako impozantne, ne morejo dati zanesljive slike o kulturni ravni niti ne o dejanskem stanju knjižnega življenja. Treba se je namreč vprašati, kakšne so knjige, ki jih tako na veliko izdajajo, ali sedanja založniška dejavnost tudi res ustreza potrebam in zahtevam bralcev ter ali knjige dejansko opravljajo tisto visoko poslanstvo, ki ga ima knjiga v množični kulturi. Končno pa

se postavlja še vprašanje, koliko ljudje res berejo kvalitetne knjige.

Povsod — ne samo na Češkoslovaškem — je tako, da nekatere knjige razgibajo takoj po izidu, druge pa se kopičijo na policah knjigarn in skladišč, dokler ne izginijo tam, kamor bi dejansko sodil že rokopis vsake slabe knjige: v tovarni papirja. Knjiga, ki je nihče ne kupuje in ne izposoja, ne opravlja svojega poslanstva in bi prav nič ne škodovalo, če sploh ne bi izšla.

Take in podobne pomanjkljivosti so ugotovili tudi v češkoslovaški založniški dejavnosti, zato so v Pragi ustanovili poseben center za knjižno kulturo. Ustanova ima odseke za založniška, proizvajalno-ekonomska, knjigarniška in tiskovna vprašanja, njena naloga pa je voditi založniško politiko, pregledovati in usklajevati založniške programe ter organizirati širše razpečevanje knjig. Vendar bo šele praksa pokazala, kako in koliko po novo vodstvo založniške politike, ki mu načeluje namestnik prosvetnega ministra, tudi dejansko izboljšalo knjižno proizvodnjo ter konzum dobrih knjig.

Agrarna politika EGS in njen vpliv na mednarodna tržišča s kmetijskimi pridelki

Preostala carinska tarifa 7 % utegne odgovarjati vsaki mednarodni primerjavi. Sistem zatvorničnih cen pomeni dodatno uvozno obremenitev le za primer, če bi mednarodno bolj produktivni ponudniki ponujali blago pod svojimi proizvodnimi cenami. V bistvu ima ta ureditev značaj antidumping-ukrepa.

Za žito pa primerjava kaže, da obremenitev uvoza, to je posnemanje obstoja in razlike med svetovno ceno in bodočo ceno v skupnosti. Mehanično tega instrumenta je mogoče ponazoriti na dveh ekstremnih primerih. Vzemimo, da bi svetovna cena znašala 100, usmerjevalna cena v skupnosti pa tudi 100. V tem primeru bi skupnost pri uvozu od svetovne cene nič ne posnela. Če pa bi usmerjevalna cena skupnosti znašala 150, potem bi bilo uvoženo žito obremenjeno s 50 %, ker bi skupnost ceno pri uvozu obremenila s pribitkom razlike med uvoženo ceno in usmerjevalno ceno skupnosti. Iz tega vidimo, da to posnemanje pri uvozu žita nima neodvisne funkcije, marveč je v neposredni odvisnosti od usmerjevalne cene. Zaščita pred uvozom, ki jo nudi to posnemanje, je torej tem večja, čim višja je cena žita in obratno. Podobno položaj, čeprav manj viden,

nastane pri izdelkih žlahtnenja kmetijskih pridelkov. Element posnemanja, ki služi izenačenju cene krmnega žita, bo po svoji absolutni višini tem večja uvozna obremenitev, čim večja bo razlika med svetovno ceno žita in njegovo ceno v skupnosti.

Zagotovitev primerne dohodka kmetijstva

Če povsem ne pridemo do zaključka, da z zaščito kmetijstva pred uvozom in s tem zaščito agrarne politike EGS ne obstoja v režimu uvoza, marveč v ravnici cen, potem je jasno, da prihaja iz trgovinske političnega gledišča bodoča raven cen v skupnosti v središče zanimanja.

Pomen ravni cen (Preisniveau) iz trgovinske političnega gledišča pa ne leži zgolj v višini iz tega izvirajočih uvoznih obremenitev. Pomen ravni cen ni le v dejstvu, da so obremenitve tem večje, čim večja je razlika med svetovnimi cenami in cenami skupnosti. Mimo tega ima namreč bodoči obseg uvoza skupnosti tudi določeno funkcijo med proizvodnjo in potrošnjo. Čeprav si znanstveniki in drugi strokovnjaki še niso dokončno na jasen, kakšna je v agrarnem gospodarstvu odvisnost med ravni cen

in obsegom proizvodnje, lahko že načelno menimo, da visoke cene proizvodnje stimulirajo. Splošno pridemo do zaključka, da neprimerno visoka raven cen ne privede le do zvišanja uvoznih obremenitev, marveč tudi do zvišanja notranje produkcije in s tem do zmanjšanja obsega uvoza.

S tem pa pridemo do vprašanja, kje bo ležala bodoča raven agrarnih cen v skupnosti. To vprašanje doslej v skupnosti še ni določeno. Zelo naravno je, da stoji raven agrarnih cen s svojim odločilnim pomenom za kmetijski dohodek, preko tega pa tudi za celotno življensko raven in z njo povezano splošno konjunkturo, tudi v zunanji trgovini pod zelo močnimi političnimi aspekti, katerih podrobnejša ocena pa bi šla preko okvira tega stvarnega prikaza. Važno je, tu podčrtati, da morajo biti trgovinsko politični interesi nesporno usmerjeni na čim bolj nizko raven cen, ki pa ima svoje meje tam, kjer je zaradi nje ogrožen obstoj kmetijstva, z njim pa celokupna gospodarska struktura in razvoj konjunktura. Kakor že uvodoma rečeno, pa po drugi strani ni mogoče ocenjevati agrarne politike zgolj po trgovinsko političnih aspektih. Veliko bolj je prvenstvena zadeva agrarne politike in vsakega agrarnega politika, da skrbi za zdravo kmetijstvo in za njegovo blagostanje. To ne velja le za agrarno politiko na splošno, temveč še po-

sebej za politiko cen, kajti v sistemu agrarne politike EGS je cena odločilni element dohodkov kmetijstva.

Zagotovitev primerne dohodka kmetijstva mora biti torej prvi element bodoče politike cen v skupnosti. Seveda je ta ocena zaenkrat še zelo površna, kajti jasno je, da so agrarna struktura, produktivnost, cene proizvodnih sredstev itd. ravnatoko odločilne za kmetijski dohodek in da morajo biti vsled tega zapopadene v agrarni koncepciji EGS. Točna razčlenba teh problemov pa bi presegla zastavljeni okvir tega razglabljanja, kajti tu gre v prvi vrsti le za prikaz, da stojijo interesom mednarodnih agrarnih tržišč nasproti interesi kmetijstva v EGS. Zato bodi s tem v zvezi le ponovljeno, da je iz agrarno političnega gledišča raven cen odločilnega pomena za zagotovitev primerne dohodka kmetijstva.

Toda kakor je treba v pogledu na trgovinsko politiko ugotoviti, da so tu njenim interesom po čim nižji ravni agrarnih cen postavljene meje, če je ogrožen obstoj kmetijstva, tako moramo tudi glede agrarno političnih interesov po kar najugodnejših agrarnih cenah pibiti, da ima ta tendenca svoje meje tam, kjer ta raven zaradi previsokih življenskih stroškov lahko ogroža celokupno konjunkturo.

K temu je treba še dodati, da je v skupnosti že vrsta kmetijskih pridelkov na meji samooskrbe*). Napredek

v znanosti in tehniki lahko izzove še nadaljnje stopnjevanje proizvodnje, ki bo morebiti lahko prekosila potrebe konzuma, vsled česar EGS lahko pride kmalu do viškov, ki jih na notranjem trgu ne bo mogla vnovčiti. Napačna politika cen ta riziko lahko še poveča. Potreba po zagotovitvi izravnave med proizvodnjo in potrošnjo, pri čemer uvoz in izvoz ne smeta biti puščena ob strani, je potemtakem drugi važen element cen. Tretji važen element te politike pa je zunanja trgovina, o kateri je bilo že podrobno govoreno. Jasno je, da se navedeni elementi, torej

- zagotovitev primerne dohodka kmetijstva
- izravnava trg in
- interesi trgovinske politike

razlikujejo in da vsebujejo celo nasprotujoče si tendence. Zadovoljiva politika cen more torej nastati le iz optimalnega kompromisa teh tendenc. (Nadaljevanje prihodnjič)

* Leta 1959-60 je EGS pridelala 53 milijonov ton žita, potrebovala pa ga je 63 milijonov ton. Proizvodnja žita od tega časa naprej stalno narašča, medtem ko potrošnja rahlo pada. Za leto 1965 računajo, da bodo donosi žita narasli za 16 % povprečja 1954-1958, potrošnja pšenice moka pa bo padla za 5 %. EGS bo 1965 pšenico lahko izvažala. Tudi pri krmnem žitu računajo, da bo 1965 proizvodnja v glavnem krila povpraševanje, čeprav bo povpraševanje po mesu medtem naraslo.

KULTURNE DROBTINE

● V celovški „Galeriji 61“ je trenutno razstava plastike znanega italijanskega umetnika Quina Ghermandija, ki spada med največje predstavnike sodobne italijanske umetnosti. S svojo umetnostjo je Ghermandi presenetil že na mnogih domačih in mednarodnih razstavah ter bil deležen že lepega števila visokih nagrad. Sedanja razstava v Celovcu je še toliko večjega pomena, ker predstavlja umetnika sploh prvič v Avstriji. Odprta bo do 28. junija in je deležna izredno velikega zanimanja.

● Izvršni svet Vojvodine, to je pokrajine, kjer živi velik del narodnih manjšin v Jugoslaviji, je pred nedavnim sklepal o sredstvih za znanstveno delo in kulturo. Poudarjeno je bilo, da bodo letos za znanstveno delo ter kulturno in založniško dejavnost v pokrajini porabili okoli 430 milijonov dinarjev. Iz pokrajinskega sklada bodo dali 350 milijonov dinarjev za znanstveno delo, okoli 70 milijonov dinarjev pa bodo porabili za akcije na področju umetnosti in izobraževanja. Pomembna sredstva so določili tudi za snemanje dokumentarnih filmov iz kulturnega življenja narodnih manjšin, ki žive v Vojvodini.

● Zadnja leta se je močno dvignilo zanimanje za slavistične vede v Franciji. Ne samo, da se čedalje več študentov uči ruščine, osnovali so mnoge nove lektorate tudi za srbohrvaški jezik in za jugoslovansko književnost. Razumljivo se francoski študenti najbolj zanimajo za Iva Andriča, prvega jugoslovanskega Nobelovega nagradjenca, na pariški Sorbonni pa pripravljajo tudi slovesno proslavo 150-letnice rojstva Njegoša, avtorja čudovite pesnitve „Gorski venec“.

● Znano je, da je Praga eno najstarejših univerzitetnih mest na svetu. Ob ustanovitvi leta 1348 je dobila praška univerza tudi svojo knjižnico, ki je takrat štela le skromno število zapiskov, rokopisov in knjig. Leta 1773 je imela že 15.000 izvodov, pred drugo svetovno vojno se je njih število dvignilo na milijon, danes pa ima praška univerzitetna knjižnica že 2 milijona publikacij.

Letošnje letovanje otrok na Jadranu

Letošnje počitniško letovanje slovensko govorečih otrok iz Koroške je določeno v 2 skupinah. Prva skupina bo na letovanju v času od 11. do 31. julija, druga skupina pa v času od 31. julija do 20. avgusta. Otroci bodo letovali v Savudriji.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo PISMENO PROŠNJO, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že kdaj bil na letovanju in kolikokrat. To prošnjo naj starši skupno s priloženim lanskim šolskim spričevalom, z dravniki spričevalom, iz katerega mora biti razvidno, da ja za otroka letovanje na morju priporočljivo, priporočilom krajevine prosvetne ali združne organizacije, osebno izkaznico otroka s sliko in režijskim prispevkom v znesku 250.— šilingov oddajo do najpozneje 29. junija 1963 na naslov: Zveza slovenskih organizacij, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10. Posebej opozarjamo, da ZSO posameznih dokumentov ne prevzema in da velja za prijavljenega le otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi navedeni dokumenti.

Za OSEBNO IZKAZNICO otroka velja le izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list. Za otroke z osebnimi izkaznicami je potrebna tudi izjava (v nemščini) očeta oz. zakonitega zastopnika, da se strinja s potovanjem otroka v inozemstvo.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju. V prošnji starši lahko navedejo željo, s katero skupino bi radi poslali otroka na letovanje. Po možnosti bo ta želja upoštevana. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku dobili tozadevno pismeno obvestilo in potrebna nadaljnja navodila.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

To in ono

V Doleh pri Borovljah je kača pičila šestletnega Karla Ušnika. Fanta so prepeljali v deželno bolnišnico v Celovec.

V Sinčl vasi se je primerila huda prometna nezgoda. Peter Plantev iz Vuhega lesa je z adensko vozil s tovornim avtomobilom na cesto. V trenutku, ko je bil s tovornjakom na cesti, je trčil skupaj z motociklistom Jožefom Bäckom, pri čemer je bil le-ta lažje, njegova žena Emilija, ki je sedela na spremenem sedelu, pa hudo poškodovana. Motorno kolo je bilo popolnoma razbito, manjše poškodbe pa so nastale tudi na avtomobilu. Ponesrečeno ženo so morali prepeljati v bolnišnico v Celovec.

V Hofni vasi pri Celovcu se je zgodil zanimiv primer rešitve, ko je šest in pol leta star fant rešil pred utopitvijo dve in polletno dekletce. Na dvorišču posestva Ruess se je igralo več otrok. Dekle Brigita Sumper pa se je neopaženo odstranilo od ostale gruč. Na srečo jo je še v pravem času in gotovo v zadnjem trenutku slučajno našel Diether Ruess, ko je zagledal v vodnem bazenu iz precej zamazane vode štrleti otroško nogo. Brez oklevanja in odlašanja se je fant naslonil na rob bazena in z vsem naporom potegnil že nezvestnega otroka na suho. Nato je takoj obvestil svojo mater in druge domačine, kmalu pa je prihitel tudi zdravnik, ki je imel pri poizkusu oživljanja zadovoljiv uspeh. Rešeno dekletce je moralo osem dni ostati v bolnišnici, zdaj pa je že spet zdravo pri svojih starših.

Na gradilišču ceste v Nončl vasi pri Pliberku se je v ponedeljek pripetila težka prometna nesreča. Gostilničar in kmet iz Kazaz Alojz Krainz je s svojim osebnim avtomobilom zavozil v stoječi cestni valjar. Voda valjarja, Adolf Bricman iz Strpne vasi, je ležal na tleh, kjer je pri vozilu nekaj popraviljal. Osebnim avtomobil je zavozil vanj in ga hudo poškodoval, težko poškodovan pa je bil tudi vozač avtomobila.

no naši zemlji

Št. Ilj

Godbeno-pevska skupina »Pavle Kernjak« je na binkoštni ponedeljek spet pripravila ter poskrbela za lep in plemenit glasbeno-umetniški užitek. Številno občinstvo iz bližnje in dalnje okolice je napolnilo kulturno-prosvetno dvorano v Št. Ilju. Ljudje vseh starosti in različnih poklicev so znova pokazali, da imajo slej ko prej veliko zanimanje za to vrsto prosvetne dejavnosti. Polni prepričanja, da bodo spet doživeli lepe sproščene urice, so nestrpno pričakovali začetek ter razvoj in potek nadvse pestrega, bogatega in živahnega spreda. Vsi so bili prijetno iznenađeni in z največjim veseljem sprejemali vase živobarvne glasbene dobrine.

Bogati spored iz skladb in priredb Pavleta Kernjaka, Avsenika, Borisa Franka, Pavleta Kosca ter drugih in narodnih pesmi je nudil izredno pestro prireditve. Odlično podajanje in interpretacija vsake posamezne točke je najboljšo spričevalo vseh članov kvalitetnega ansambla, kar je navdušilo do najvišje mere vse poslušalce. Znova velja naše posebno priznanje sposobnemu in izkušenemu zborovodji.

Omeniti pa moramo, da so prav posebno ugajali soliste in solisti, kar je zgovorno pokazal navdušen in viharen aplavz, ki so ga želi Miro Kernjak, Valentin in Albert Zima ter Beti Pitschek in Reni Mayerhofer.

Zahomec

Na binkoštno nedeljo sta mlada poročenca ustanovila novo družinsko celico. Franci Wiegeler, p. d. Petrov v Zahomcu, si je izbral za svojo ženo in spremljevalko na skupni življenjski poti Lojzko Bruker, p. d. Mastigijevo iz Grpič. Poročni obredi so bili v nevestinem domačem kraju v Št. Lenartu. Z osmimi avtomobili so se peljali po nevesto iz Zahomca v Grpiče, vodil jih je po našem davnem običaju »mandirar«. Na domu neveste so zapeli stare zilske obredne pesmi, kar je bilo zelo lepo in hkrati ganljivo. Pa tudi fantje iz nevestine vasi so bili pripravljeni. Preden se je nevesta odpeljala iz domačega kraja, je niso kar tako prepustili ženinu, temveč so trdovratno »zajenjali«. Ženin ni preostalo drugega, kakor da je nevesto »odkupil«. Stori pa je to rad, saj mu za Lojzko ne bi bila nobena cena previsoka.

Veselo ženitovanje je bilo na ženinovem domu pri Petru v Zahomcu. Sorodniki mladega para in mnogi drugi svatje so se ob dobri pogostitvi in razigrani volji z lepimi običaji prav dobro počutili in se tako skupno veselili pomembnega življenjskega dogodka ženina in neveste.

Sreje pri Št. Jakobu v Rožu

Prejšnji teden je nepričakovano umrl Janez Hallegger, kmet in gostilničar pri Kobentarju v Srejah. Rodil se je leta 1897. V svojih prejšnjih letih je s svojo družino živel dalj časa na Jesenicah, kjer je imel hišico, zaposlen pa je bil pri pošti. Zgodilo pa se je, da se je njegov brat, ki je bil na domu v Srejah, smrtno ponesrečil pri delu v gozdu. Zaradi tega se je pokojni preselil nazaj v svojo rojstno vas in sta z ženo prevzela domačijo.

Marljivo je s svojo družino gospodaril na Kobentarjevi domačiji. Vse je bilo lepo do časa, ko je prišla najhujša preizkušnja nad koroške Slovence. Prišla je temna doba

Letalske zveze iz Celovca

AUA letalski promet iz Celovca od maja dalje:

v London 3× tedensko, odlet ob 15.10 uri,

v Frankfurt 3× tedensko, odlet ob 13.50 uri,

na Dunaj dnevno, odlet ob 11.25 odnosno ob 13.55 uri,

v Graz 5× tedensko, odlet ob 13.55 uri,

v Innsbruck 3× tedensko, odlet ob 15.10 uri,

Pojasnila in vknjižbe pri IATA — poštvalnem uradu ali pri AUSTRIAN AIRLINES Celovec, Flughafen.

AUSTRIAN AIRLINES nudi najboljše zveze po Evropi in na Bližnji Vzhod.

V spored so vključili tudi nekaj nemških pesmi, ker koncert je bil pripravljen za vse brez razlike in ker je prav glasbena umetnost močan element za zblizevanje in boljše razumevanje med različno mislečimi, pri nas na Koroškem za lepše in bolj prijateljsko sožitje med obema narodoma v deželi. Toda naša prvenstvena naloga je in mora biti vedno, da se prizadevamo z vsemi močmi in sposobnostjo, da naše pesmi na Koroškem ne bodo izumrle nikdar. Svojo materino besedo v naši pesmi smo dolžni ljubiti in spoštovati, ker s tem ljubimo in spoštujemo tudi svoj narod. Odklanjamo vsak šovinizem ali pretirano narodnjaštvo, toda najprej moramo ljubiti svoje, da potem lahko pravilno cenimo tudi tuje.

Tudi temu lepemu cilju je služil zadnji lepo uspel koncert v kulturno-prosvetni dvorani v Št. Ilju.

Vsem, ki so se za uspeh prireditve s številnimi vajami požrtvovalno prizadevali in organizacijsko sodelovali, velja zahvala vseh hvaležnih poslušalcev. V najlepšo nagrado pa naj bo glasbenemu ansamblu nedeljeno zadovoljstvo vseh, ki so prireditvi prisostvovali, kajti razhajali so se le z eno željo, da bi bili kmalu spet lahko deležni takšnega vzpodbudnega užitka.

Novoporočenca izhajata iz zglednih narodno-zavednih družin, v katerih imajo že iz rodu v rod razumevanje in smisel za naše skupne koristi in prizadevanja. Franci Wiegeler je predsednik Slovenskega prosvetnega društva »Zila« v Zahomcu, v oni naši organizirani edinici, ki naj vnaša zdravilo slovensko kulturo in izobrazbo med vse sloje našega ljudstva, da ga dviga umsko in kulturno v zavesti, da je prav izobrazba temelj našega narodnega obstoja in razvoja ter napredka na socialnem in gospodarskem področju. Prav tako je Lojzka zavedna in požrtvovalna sodelavka pri vsakovrstnih naših skupnih prizadevanjih.

Veselo poročno slavlje je minilo in spet se je začelo izpolnjevanje vsakdanjih dolžnosti. V lepi harmoniji in skupnem sodelovanju bosta, kakor smo prepričani, Franci in Lojzka složno zmagovala življenjske naloge, medsebojno delila lepe in tudi težje čase na skupni življenjski poti. Mlademu novoporočenemu paru srčno čestitamo in mu želimo mnogo družinske sreče prav mnoga desetletja!

smrti in uničenja, ko so nacistični samodržci izpodkopavali korenine našemu življu in ga hoteli dokončno nasilno uničiti in iztrebiti z več kot tisoč let iz rodu v rod podedovane zemlje. Vlačili so poštene, značajne in zavedne naše ljudi v geštapovske zapore, jih mučili in ubijali po koncentracijskih taboriščih ter si izmislili sistem izselitve. Ker tudi Kobentarjeva družina zaradi svoje značajnosti in zavednosti ni šla v račun rjavosrajčnikom, so jo 14. aprila leta 1942 s stotinami drugimi slovenskimi družinami na Koroškem tudi izrgali z rodne grude in pregnali v mrzlo tujino. S pokojnikom so iztirili v izseljeniška taborišča njegovo ženo Katarino, hčerki Katiko in Režiko ter sina Hanzija, kakor tudi sva kinjo Ano in Franciško. Z drugimi sotrpini je Kobentarjeva družina delila usodo izobčencev v taboriščih Hesselberg, Schwarzenberg in Frauenaurach. Franciška je umrla v taborišču, ostali pa so se vrnili 27. julija 1945 na svoj dom, žena vendar po prestopnem trpljenju z zrahljanim zdravjem in je malo let po vojni umrla.

Prejšno soboto so bile pogrebne svečanosti za pokojnim Janezom Halleggerjem. Številno žalnih gostov je pokojniku izkazalo zadnjo čast in spoštovanje. Za Zvezo slovenskih izseljencev se je od izseljeniškega sotrpina Halleggerja v lepih besedah poslovil predsednik organizacije Lovro Kramer, ki je položil tudi venec na svežo gomilo, kjer počivajo telesni ostanke blagega pokojnika.

Ob bridki izgubi očeta izrekamo žalujčim sorodnikom naše globoko sožalje.

Kostanje

Občina Kostanje je z novo, lepo in moderno cesto veliko pridobila in s tem postala veliko ugodnejša in lažje odprta svetu. Cesta vodi iz Vrbe v Kostanje ter je 6 km dolga. Tudi ta koristna komunikacijska gradnja je uspela z dobrim sodelovanjem vseh interesentov, združenih v cestni skupnosti pod predsedstvom Gröblacherja in kostanjske občine z županom Jägrum na čelu. Gradbena dela je izvedla tvrdka ASDAG. Ne more pa prebivalstvo razumeti, kako da je državna gozdna uprava preprečila nadaljnjo gradnjo ceste čez Osojske Ture in s tem povezavo z Osojmi.

Toda tudi že s to kratko moderno asfaltirano cesto je pridobila naša pokrajinski krasot bogata dežela novo razgledno pot, kar bo pospeševalo tujski promet tudi v ta idilični kraj Kostanje, ki nudi lep razgled in hvaležne osvežujoče sprehode.

Pešci in motorizirani promet

Statistika nezgodnih številke ugotavlja v enem letu na vsem avstrijskem ozemlju žalostno dejstvo, da je med skupnimi prometnimi poškodovanci, to je med 58.131 ranjenimi in mrtvimi udeleženci prometa, 9618 pešcev. Največji del teh poškodovancev odpade na stare nad 65 let, tem sledi skupina 5 do 14-letnih z 2049 poškodovanimi in mrtvimi. Ugotavljajo tudi, da so med otroci najbolj nevarni fantje, v starostni skupini pa je več žensk kot moških prometnih žrtev.

Izredno visoko število poškodovanih pešcev v cestnem prometu pripisujejo temu, da so le-ti po veliki večini zelo malo ali pa sploh nič poučeni o cestno prometnih predpisih. Nadalje pravijo, da imajo varnostni organi manj pomislekov glede zadržanja pešcev v prometu ter da imajo tudi vozniki pogosto občutek svoje premoči nad pešci in zaradi tega ne posvečajo svojemu vozilu zadostno mero previdnosti in obzirnosti.

Za prečkanje cest je nujno uporabljati znamenovane prehode. Često se zgodi, da se pešci prav na teh prehodih preveč zanesajo in zanemarijo svojo pozornost, da bi se ozrli najprej na cesto in se prepričali, da v trenutku prečkanja ni morda v neposredni bližini kakšno motorno vozilo. Pri 1249 primerih v nekem velenestu poškodovanih pešcev so ugotovili, da je 699 nezgod povzročilo napačno ravnanje pešcev pri prečkanju cest.

Te ugotovitve smatra kuratorij za prometno varnost kot nujnost, da poziva pešce in vozače motornih vozil, da v pojačeni meri upoštevajo obstoječe prometne predpise ter da naj hodijo in vozijo pometno in obzirno.

Za ljubitelje Avsenikove glasbe

V soboto, dne 22. junija 1963, ob 20.00 uri koncertira

Slavko Avsenik s svojim ansamblom

v Domu glasbe v Celovcu. Sodelujejo tudi pevski duet Koren in znani humorist radia Graz Karel Panzenbeck.

Vodstvo turneje ima koncertna direkcija Gusenleitner, Graz. Vstopnice v predpoddaji pri Poštvalnem uradu Obersteiner, Celovec.

Češki arhitekti na obisku v Celoven

Prejšnji teden se je 37 arhitektov in inženirjev iz Prage mudilo na obisku v Celovcu. Češkoslovaške goste je pozdravil mestni gradbeni direktor dr. Ortner. Pri krožni vožnji so se gostje seznanili z različnimi gradbenimi objekti, kjer so se posebno zanimali za stadion, Hammarskjöld-naselbino, Körner-šolo, Dom mladine, novo kirurško poslopje in za Mestno halo.

Cene rastejo

Indeks potrošniških cen nenehno narašča. Od januarja letos se je dvignil za 3,9 odstotka. Tudi meseca maja je indeks potrošniških cen narastel za 0,8 odstotka. V tem indeksu pa nikakor niso zajeta vsa zvišanja cen. Praktično pomeni to povišanje cen, da pada vrednost denarja in je na poti tihotapska inflacija. Na primer pri 2000 šilinski plači se je vrednost plače že v tem letu znižala za okoli 80 šilingov.

KOLENDAR

Petek, 14. junij: Bazilij
Sobota, 15. junij: Vid
Nedelja, 16. junij: Francišek
Ponedeljek, 17. junij: Adolf
Torek, 18. junij: Elrem
Sreda, 19. junij: Julijana
Četrtek, 20. junij: Silverij

MED - PREMALO ZNAN

Ljudje ga imajo radi, vendar le redko vedo, kako nastaja

V več tisoč letih, odkar poznamo med, še nihče ni uspel najti bolj čiste in slajše hrane od medu. Zaradi glavne sestavine levuloze, ali kakor jo drugače imenujemo „sadni sladkor“, je med mnogo slajši od sladkorja. Medtem ko ima sladkor, tako kot sol, vedno enak okus, ima vsak med svoj poseben okus. Prefinjen sladkosec bi lahko preživel vse življenje v odkrivanju, preizkušanju in uživanju raznih vrst medu, ki ga čebele destilirajo iz mnogih tisočev cvetov.

Med je od vse hrane najbolj pristen. Kadar je povsem zrel, vsebuje tolikšno koncentracijo sladkorja, da se bakterije ne morejo obdržati v njem dalj kot dve uri. V neki egiptovski grobnici so našli med, star 3300 let. Med je sicer malce počrnol in se zgostil, bil pa je povsem pristen. Zaradi tega je raznim špekulantom nemogoče pokvariti med tako, da tega ne bi mogli odkriti. Če ga razredčimo z vodo, se pričinja fermentirati. S svojim reagiranjem namreč ne dovoljuje, da bi mešal vanj vodo ali kaj podobnega. Enako je z voskom, ki ga proizvajajo čebele; doslej ga nikomur ni uspelo ponarediti.

Čistočo in slast medu so prikazovali simbolično v zakonskih poročnih ceremonijah še v času faraonov. Še danes od Madžarske do Indije predstavlja med — uporabljen v pecivu in kolačih ali pomešan z vinom — del poročne ceremonije, prvi mesec zakonskega življenja pa je skoraj povsod znan kot „medeni“ mesec.

ENO SVETOVNIH ČUDEŽEV

Ta stara in skrivnostna hrana predstavlja eno svetovnih čudežev. Med je proizvod zelo zapletenega odnosa med čebelami, vrhunec evolucije insektov in najlepšega dela rastlin. Narava je poskrbela za to, da daje svetovom takšno obliko, da bi pridelali čebele, z druge strani pa je čebelam dala takšne telesne oblike, ki najbolj ustrezajo oblikam cvetov in jim omogočajo nabiranje cvetnega prahu. Okoli 10.000 vrst cvetov bi izginilo, če ne bi bilo čebel, razen tega pa bi izginile tudi čebele, če ne bi bilo takih cvetov.

Vsaka čebela nosi breme nektarja, ki je dvanaštkrat težje od njene telesne teže. Potrebno je okoli 37 tisoč letov čebel od panja do cvetja, da bi dobili samo pol kilograma medu. Čebela-delavka je najbolj verna in najbolj varčna ljubimka cvetja. Vse druge žuželke letijo od cveta do cveta in mešajo razne vrste cvetnega prahu. Edino čebela-delavka je verna eni vrsti cvetja v vsej sezoni. V tem času prinaša samo eno vrsto prahu in dela samo eno vrsto medu.

V času največje cvetne sezone — v poznih pomladih in zgodnjem poletju — čebele dobesedno poginejo od dela. To je, kakor kaže, usoda vseh dobrih delavcev — da umrejo med delom. Neprekinjeno letenje od panja do cvetja in obratno v času teh nekaj tednov toliko izčrpa te pridne delavke, da neopazno padejo nekje na polju ali v reko in tam umrejo prav tako neopazno, kot so prej delale. Na njihovo mesto takoj stopajo druge čebele, ki so se šele izlegle.

OCENA MINERALOV IN ENCIMOV

Vsaka čebela je samo član neprekinjenega zračnega mostu, katerega aktivnost se ne zmanjšuje od jutra do večera. Potrebno je 25.000 km letenja, da bi čebele zbrale dovolj materiala za en panj. Razen tega pa je potrebno okoli 150 kg medu samo za ohranitev življenja same kolonije. Da bi zbrale tisti višek, ki ga mi tako radi jemo, morajo čebele preleteti še mnogo tisoč kilometrov več.

Vsaka kaplja nektarja je pravi ocean mineralov in hranljivih snovi. V njej najdemo železo, baker, magnezij, fosfor, proteine in vitamine. Čebela ne pozna organske kemije, zato bi tisti, ki se ukvarjajo s kemijo, morali pojasniti, zakaj mnogi sladkorno bolni lahko uživajo med, ena sama kocka sladkorja pa bi zanje lahko pomenila smrt. Med dajemo tudi malim otrokom za krepitev rok, nog in zob.

Celo entomologi niso povsem gotovi, kako iz nektarja nastaja med. Trdijo, da čebele, ki prinašajo nektar, potiskajo ta nektar v usta čebelam, ki delajo v panju. Te čebele pa stalno premikajo jezik, tako da izločijo iz nektarja vodo in mu dodajo encime, ki pretvarjajo sladkor v levulozo in dekstrozo. Kakšen proces se vrši v njihovem telesu, to je za sedaj še tajna narave. V glavnem te čebele polnijo majhne celice z medom in jih potem pazljivo zapirajo z voskom. V teh celicah encimi nadaljujejo svoje delo in šele po nekaj tednih ta „zeleni“ med postane zrel.

Med uporabljajo še za mnoge druge svrhe. Tako ga na primer tovarne tobaka uporabljajo za boljše cigarete, ki se bolje ohranijo, imajo boljši duh in barvo ter se ne posušijo. Razen tega med mnogokrat uporabljajo v drogerijah, v medicini, pa celo pri proizvodnji žog za golf.

Čeprav je kot hrana popoln, pomeni med še mnogo več: to je darilo tisočev in tisočev malih pridnih bitij, katerih organizacija lahko povzroča zavist ljudem. Med je tudi dokaz čudne odvisnosti v svetu, kjer so čebele in cvetje odvisni drug od drugega.

Svetleče oči

Kadar pravimo, da se mački oči svetijo v temi, se to v resnici pravi, da odbijajo svetlobo. Plesteč predmet kot košček žerjavice ali električna žica zares proizvaja svetlobo; mačkine oči pa tega ne zmorejo, ampak služijo le kot ogledalo in odbijajo vsako živo svetlobo, ki pade nanje.

Nobena žival nima oči, ki bi razsvetljevale. Niti oči rib v velikih globinah ne svetijo: razsvetljujejo jih celice v bližini oči, ne pa v njihovi notranjosti.

Odbojna naprava mačjega očesa je sestavljena iz petnajstih plasti celic, ki so sestavljene kot strešna opeka za zeničnim zaslonom. S tem, da občutljivim celicam zaslon pošilja vsako svetlobo, ki pade nanje, ta zrcalca mački izboljšujejo vid v mraku.

Mnogo živali ima tako odbojno napravo, a malokatera izmed njih ima tako bleščeče oči kot mačka.

Morski psi, krastače, krokodili, kače, boe, tuljni, konji, sloni in kiti, vsi imajo svetlikajoče se oči.

Žabe, kuščarji, želve, ptice, mali netopirji in večina opic nima te posebnosti. Tudi ljudje ne na splošno, čeprav se nekaterim izjemoma svetijo oči pri električni luči.

Treba je biti prav blizu nekaterih živali, da se razloči svetloba, ki prihaja iz njihovih oči. Tako šele iz bližine kakih trideset centimetrov opazite rdečkasto svetlobo v očeh krokodila.

Igralne karte skozi stoletja

»Prazgodovina« igralnih kart, tega tako priljubljenega (in osvojenega) zabavnega pripomočka, je še danes vsa v megli. Kdo si jih je prvi izmislil? Kdaj? Svoj čas je prevladovalo mnenje, da so karte nastale v starem Egiptu ali pa da so jih v Evropo zanesli Cigani. Sedaj, po dolgoletnih amaterskih poizvedovanjih in znanstvenih raziskavah, si strokovnjaki še tega ne upajo več trditi. Z gotovostjo velja le eno: igralne karte se niso rodile v Evropi, ampak nekje na Vzhodu. Mogoče pri Kitajcih, Indijcih, najbolj verjetno pri Arabcih. Skoraj gotovo pa je, da so jih slednji čez Španijo prinesli v Evropo.

Kdaj? Spet tema. Znano je le, da so bile že proti koncu 14. stoletja igre s kartami zelo priljubljene v številnih evropskih deželah. Od tedaj nam te »hudičeve podobice« posredujejo nekam svojevrstno, vendar vsekakor zanimivo sliko dogajanj in miselnosti v raznih deželah. Po Evropi so namreč zrasle številne delavnice za izdelovanje kart (največ jih je bilo v Italiji, precej tudi v Franciji, Nemčiji in Španiji); ker so karte še skoraj celo stoletje izdelovali »ročno«, tako da so slikali vsako posamezno podobico, in ker ni bilo nobenih ustaljenih pravil, kakšni naj bi bili motivi na kartah, jih je seveda lahko vsak izdelovalec slikal po svoji domišljiji. Tako niso prišle na karte le najrazličnejše živali, pošasti, stilizirane sablje, kralji, kraljice itd., ampak so pogosto uporabljali karte celo za politično propagando, satiro in celo vzgojo. Karte, ki so jih nekatere italijanske delavnice pripravile za premožnejše naročnike, so bile prave miniaturne umetnine.

V petnajstem stoletju so pričeli uporabljati

ti za izdelavo kart lesoreze. S tem so sicer posamezni igralni kompleti izgubili svojo unikatno vrednost in tako tudi precejšen del umetniško zgodovinske vrednosti, postali pa so lažje dostopni, cenejši in zato se je »kvartanje« še bolj razširilo, tako da so že tedaj razne posvetne in cerkvene oblasti pričele bolj ali manj odločno preganjati kvartopirstvo, ki je bilo tudi takrat pogosto povezano s hazardom.

Šele v devetnajstem stoletju so se počasi ustalili razni tipi kart (italijanski, francoski, madžarski). Z vedno bolj industrijsko izdelavo pa so se seveda precej poenostavili motivi. Za večjo spremembo v svetu kart je poskrbela le francoska revolucija, ki je odpravila kralja in kraljico ter jih zamenjala z raznimi neoklasičnimi liki in revolucionarnimi simboli. Po restavraciji pa so se morali kralji vrniti tudi na igralne karte in so (verjetno zaradi enostavnosti) na njih ostali še danes. V prvem desetletju prejšnjega stoletja so igralne karte doživele še poslednjo »revolucionarno« spremembo: na posamezne karte so začeli tiskati dvojni lik in jih tako povsem približali današnjim.

Nekje v 18. stoletju so prvič začeli uporabljati karte tudi za vedeževanje. Najprej običajne, igralne, sčasoma pa so začeli izdelovati tudi posebne karte za »čitanje usode«.

Nekoliko lažje je ugotoviti, kje in kdaj so nastale posamezne igre. V glavnem velja, da so vse sodobne igre nastale na našem kontinentu, le da se je v Ameriki v njenih pionirskih časih zelo razširil poker.

Ivo Andrić

60

Travniška kronika

Že od prvega leta opravlja gospe Davillovi vse posle s cvetjem in vrtom gluhozemni vrtnar Munib, poznan kot Mundžara. Konzulka se ga je tako privadila, da se z znamenji, z mimiko in prsti lahko pomeni z njim o vsem, kar zadeva vrtna opravila. Pa ne samo to. Z znamenji se pogovarjata tudi o drugih stvareh, o dogodkih v mestu, o vrtovih v Konaku in o avstrijskem konzulatu, posebno pa o otrocih.

Mundžara živi s svojo mlado ženo v revni kočici pod Osojem. Notri je vse čisto, pospravljeno, žena je lepa, zdrava in dobra, toda otrok nimata. To oba hudo tare. Zato Mundžara ganjeno ogleduje otroke gospe Davillove, kadar pridejo med delom k njemu. Vedno čeden, uren in gibčen, dela pridno kot krt. Med delom se jim smehlja s svojim zagorelim in preoranim obrazom, kot se znajo smehljati samo ljudje, ki ne morejo govoriti.

Z velikim vrtnim slamnikom na glavi je stala gospa Daville zraven kopača, pazila na gnojenje, drobila v rokah grudice in pripravljala primerne lehe za posebno vrsto hiacint, ki jih je po sreči dobila to pomlad. Ko so ji sporočili, da bo prišla na obisk gospa von Mitterer, je

sprejela to novico kakor naravno molnjo ali slabo vreme in se šla preobleči.

V svetlem in toplem kotu, kjer so bile stene in okna zagrnjena z belim platnom, sta posedli konzulki, da izmenjata nešteto besed in lepih občutij. Za oboje je bila tu Ana Marija, kajti ob njeni zgovornosti in čustvenosti je gospa Davillova kratkomalo otrpnila. Govorila je samo o cesarski poroki. Avstrijski konzulki je bilo vse znano. Vedela je za število in čine oseb, navzočih v cerkvi pri poroki, poznala dolžino cesarskega plašča Marije Luise, ki ga je pridrževalo pet pravih kraljic; bil je iz težkega žameta, dolg devet čevljev, na njem so bile uvezene zlate čebele, prav take, kot se vidijo na grbu družine Barberini, ki je, kakor je znano, dala nešteto papežev in državnikov, ki so spet, kakor je znano...

Govor gospe von Mitterer se je zaključil nekje daleč v davni preteklosti in z nerazumljivim vzdikljanjem čiste-ga navdušenja.

»Ah, srečni smo, da živimo v teh velikih časih, dasiravno se tega morda niti ne zavedamo in ne znamo ceniti njihove prave veličine,« je rekla Ana Marija in objela gospo Davillovo, ki se ni mogla ubraniti in je potrpevala vse, čeprav je že od nekdaj bila srečna, da lahko živi brez cesarskih svatb in zgodovinskih podatkov, samo da so otroci zdravi in hiša vsa v redu.

Nato je sledila zgodba o velikem imperatorju, ki kot navaden popotnik v preprosti uniformi divja po cesti in nepričakovano plane v kočijo svoje cesarske neveste, ker ni mogel strpeti do trenutka protokolarnega snidenja.

»Prav res, prav res,« je pritrdila gospa Daville, dasi pravzaprav ni vedela, v čem je ta razlika in kje je veličina, kajti ona bi po svojem značaju rajši videla, da ženin počaka nevesto tam, kjer je bilo domenjeno, ne pa da kvari red.

»Ah, veličastno, resnično veličastno!« je zakodakala Ana Marija in si vrgla čez ramo lahki kašmiski šal.

Od silne razvnetosti ji je postalo vroče, čeprav je bila oblečena v tanko obleko, rožnato belle assemblée, prelahko za ta letni čas.

Gospa Daville že zaradi olike ni hotela docela zaostati za Ana Marijo, pa bi bila rada povedala kaj lepega in prijetnega. Njej so bila dejanja in navade vladarjev in velikih oseb tuje in daljne stvari. O njih ni imela prave predstave, niti ni mogla reči nobene besede, tudi če bi se res hotela pretvarjati in lagati. Da bi vsaj nekaj rekla, je povedala Ani Mariji o svojem načrtu za novo sorto posebnih polnocvetnih hiacint. Navdušeno je razkladala, kako lepo bo videti vse štiri lehe teh raznobarnih rož, ko bodo ležale sredi širnega vrta. Pokazala je škatle, kjer so bili ločeni po barvi rjavi, skromni in grapavi čebulčki teh bodočih lepotic.

V posebni škatli so bile korenine neke prav posebne zlahtne sorte belih hiacint, ki jih je kurir prinesel iz Francije. Nanje je bila gospa Daville silno ponosna. Pas teh zlahtnic bo ležal čez vse štiri grede in jih povezoval kakor bel trak. Tako zlahtne sorte po vonju, barvi in velikosti tukaj še nihče ni imel. Razložila je, kakšne težave je imela, preden je dobila te dragocenosti, in dodala, da to navsezadnje ni tako drago.

»Ah, ahi!« je vzdiknila Ana Marija, ki jo je razganjalo svatovsko razpoloženje. »Ah, to je veličastno! To bodo cesarske hiacinte v tej divji deželi. Ah, ljuba gospa, dajva, krstiva to zlahtno sorto pa jo imenujva 'Svatovsko veselje' ali 'Cesarski ženini' ali...«

Ana Marija, razigrana od lastnih besed, je iskala novih imen, gospa Daville je pa vnaprej privolila v vse kot pri pomenuku z otroki, ki jim ni vredno ugovarjati, kajti potem nikoli ne nehajo.

Tudi na Koroškem:

Kooperacija v proizvodnji mesa

Kooperacija kmetov z zadrugami in združenimi ustanovami na področju kmetijske proizvodnje in žlahtnjenja kmetijskih pridelkov danes ni več le stvar, ki nam je poznana od kmetijstva v Sloveniji, marveč postaja tudi stvar prakse koroškega kmetijskega združništva. Začetkom tega leta je koroška Raiffeisenova zveza razpisala možnost kooperacije na področju proizvodnje mesa v svrhu doseganja boljše kvalitete pitalnih živali in v svrhu lažje zadostitve željam trga ter lažje udeležbe na eksportu klavnih goved. V praksi se ta kooperacija zaenkrat nanaša na pogodbeno pisanje klavnih prašičev in na pogodbeno pisanje mladih bikcev.

Kako izgleda združna kooperacija na Koroškem? — Oglejmo si najprej njeno bistvo na primeru pogodbenega pisanja mladih bikcev.

Oddelek za promet z živino koroške Raiffeisenove zveze izbere po kmetijah primerne mlade bikce, nakar dobi njihov lastnik potrebna močna krmila za pisanje. Če so to krmne mešanice celovške združne tovarne močnih krmil, jih dobi brezobrestno na kredit, ki ga mora poravnati šele, ko je bikce opital in prodal. Ker pa mu bikce pogodbeno odkupi oddelek za promet z živino omenjene zveze in jih plača po dnevni ceni, ima kmetovalec s sklenitvijo pitovne pogodbe tudi že zagotovljen odkup pitalnih živali. V prvih treh mesecih te oblike združne kooperacije sta omenjeni oddelek in združna tovarna močnih krmil sklenila s kmeti 99 pogodb za 303 bikce.

Nekoliko drugače izgleda združna kooperacija v primeru pogodbenega pisanja prašičev. V tem primeru nudi združna organizacija poleg brezobrestno kreditiranih krmnih mešanic tudi še brezobrestno kreditirane pajske odstavljenke. Ko jih je kmet opital, jih lahko proda združni organizaciji ali pa kateremu koli mesarskemu podjetju. Obračun za pajske in dobavljeno krmno mešanico napravita kmet in združna organizacija po prodaji pitalcev. Pod temi pogoji je bilo od marca naprej sklenjenih 223 pogodb za 3654 pitalcev, od katerih jih je Raiffeisenova zveza odkupila po dnevni ceni 1260, ostali dve tretjini pa so kupili privatni mesarji.

Podobna pota pričanja združna tovarna močnih krmil ubirata tudi na področju pogodbenega pisanja perutnine in proizvodnje jajc v deželi. S tem pa stopa koroško kmetijsko združništvo poleg kreditnega, rejskega in blagovnega poslovanja tudi na pot kmetijskega proizvodnega združništva, ki kaže drugod po svetu že lepe sadove v prid uspešnejšega razvoja kmetovanja za trg enako kot v prid poglobitve in utrditve združnega duha. Čas je, da pričnemo tudi združniški po vaseh o tej poti podrobneje razmišljati, Slovenska kmečka zveza je tovrstno pobudo dala že pred osmimi leti.

Zdaj je moral pogovor zastati, kajti če se dva človeka pogovarjata, se misli med seboj krešejo in raznemajo, njune besede pa so šle druga mimo druge in vsaka zase. Drugače sploh ni moglo biti. Ano Marijo je navduševalo nekaj daljnega, tujega, izven nje, gospo Daville pa le tisto, kar je blizu, najtesneje povezano z njo in njeno družino.

Na koncu, in tak je bil konec vsakega obiska pri gospe Davillovi, so prišli otroci pozdravit gostjo in ji voščiti dober dan. Prišla sta oba fantka, medtem ko je punčka, stara komaj dva meseca, sita in povita spala v svoji beli javorovi zibki.

Drobni in bleščični Pierre, ki je šel v osmo leto, je bil v svoji obleki iz temnomodrega žamela in z belim čipkastim ovratnikom lep in pohleven kot ministrant. Za roko je peljal mlajšega bratca Jean-Paula, močnega in zdravega otroka plavalasih kodrov in rdečih lic; rodil se je v Splitu in je sedaj dopolnil tretje leto.

Ana Marija ni ljubila otrok; gospa Daville pa je pomisliti ni mogla, da bi bil lahko kdo mirnodušen do njih. Čas, ki ga je preživela v družbi otrok, je avstrijska konzulka imela za izgubljen. V navzočnosti malih drobljancev jo je trla neka brezmejna puščoba in dolgčas. Nežna, še rastoča otroška telesa so jo odbijala kot nekaj prsnega, nezrelega, ji vzbujala občutek fizične zopnostnosti in neumljivega strahu. Sramovala se je tega občutka, da sama ni vedela zakaj, in ga skrivala v sladke besede in živahne vzklike, ki je z njimi vedno stopila k otrokom. Toda v sebi, globoko v sebi je čutila stud in strah pred temi malimi ljudmi, ki nas gledajo s svojimi velikimi novimi očmi predirljivo in vprašujoče in nas sodijo hladno in strogo (vsaj njej se je tako zdelo). Pred daljšim pogledom otroka je vselej povesila oči, kar se ji pred odraslimi nikoli ni zgodilo, najbrž zaradi tega, ker so odrasli tolikokrat pod-

Zakaj ne bi sušili več sena na skednju

Sušenje sena potom prezračevanja na skednju (Heubellüftung) je tudi pri nas poznano že 7 do 8 let kot najcenejši in najbolj preprost način konserviranja travniškega sena in detelj. Navzlic temu pa so med nami še redki kmetje, ki že sušijo seno na skednju. Še vedno se raje ubadamo s sušenjem na tleh ali pa na primitivnih lesenih sušilih in pri tem brez vsakega pomisleka da veliko zapravljamo v senu dragocene beljakovine, mineralne snovi in sledovne elemente, da jih potem na zimo za drag denar spet lahko kupujemo. Ravno tako redko kot na sušenje sena na skednju namreč naletimo po naših krajih na tako imenovane žične kozolce (Schwedenreuther), ki izmed vseh poljskih sušil omogočajo delovnotehnično najbolj enostavno sušenje na travniku in ki poleg prezračevanja na skednju dajejo najboljše seno.

Čeprav je sušenje sena potom prezračevanja na skednju najcenejši in najbolj preprost način konserviranja travniškega sena in detelj, zahteva pravilo k sušenju oz. prezračevanju le določene skrbnosti in znanja. Kdor hoče uspešno vpeljati ta način sušenja sena, mora upoštevati naslednje:

■ K prezračevanju smemo spravljati le polsuho seno, ki smo ga na predvečer pokosili, na dan spravila pa enkrat do dvakrat obrnili. Ko je seno toliko suho, da pri dotiku že zašumi, a se listi bilk še trdno držijo, ga lahko naložimo na voz in spravimo na skedenj k nadaljnjemu sušenju.

■ Nikoli ne pokosimo več sena, kot ga moremo naslednji dan spraviti k sušenju.

■ Vsak voz sproti na skednju takoj

spraznimo, da se polsuho seno na njem ne bo ogrelo.

■ K sušenju razmečemo seno enakomerno po prezračevalnem prostoru, ki ga za isti dan potrebujemo, in sicer v višini poldruga do dveh metrov. Če spravljamo polsuho seno na prezračevalni prostor za dvigalom za seno, moramo brezpogojno skrbeti, da seno ne bo padlo v kupu na prezračevalni prostor. To preprečimo s primernimi deskami, na katerih se padli kup sena s človeško pomočjo razdeli po določenem prostoru.

■ Kolikor le gre, se izogibajmo hoje po senu, dokler ni ustrezno prezračeno in posušeno.

■ Pustimo ventilator skozi seno pihati raje več kot je potrebno. Ob dežju venti-

lator ustavimo, ker bo drugače pihal vlažen zrak skozi seno.

■ Šele ko smo spoznali, da se je seno s prezračevanjem ustrezno posušilo, ga smemo stlačiti in nanj naložiti naslednjo plast polsuhega sena.

Ob koncu le še to: Ne komplicirajmo naprav za prezračevanje sena na skednju in ne mislimo, da je treba zaradi tega preurediti cel skedenj. Vse to stane denar, ki pa ga lahko prihranimo, ker uredimo prezračevanje na skednju lahko zelo preprosto. Tudi pod navadno uto brez vsakih stranskih sten in poda lahko sušimo seno s prezračevanjem, če kanale za prezračevanje skupljemo v zemljo in če jih pred polnjenjem pokrijemo z navadnim dračjem. Tak primer sušenja sena potom prezračevanja smo videli s prezidentom Gruberjem na kmetijskim posestvu Verušič v Vojvodini, kjer ni lesa. Kar pa se obnese drugod, mora biti dobro tudi za nas, glavno je, da je poceni.

Slovenska kmečka zveza obvešča:

Davčne olajšave pri odkupnini za razlaščena posestva

Pretekli teden je v Celovcu zasedal agrarno- in socialnopolitični odbor kmetijske zbornice. Na svoji seji je obravnaval vprašanje novelizacije koroškega posestvenega prava in vprašanje davčnih olajšav v zvezi z razlastitvami za gradnjo elektrarne Kazaze ter pregledal napredovanje v sestavljanju koroškega katastra gorskih kmetov.

Kar tiče vprašanja davčnih olajšav v zvezi z razlastitvami za gradnjo elektrarne v Kazazah, je bilo iz tozadevnih poročil razvidno, da so intervencije deželne vlade in kmetijske zbornice pri finančnem ministru in finančni deželni direkciji privedle do vrste olajšav pri obdavčenju odkupnine za razlaščena posestva in zemljišča. Vendar vsa vprašanja s tem v zvezi še niso razščiščena. Oddelek za obratno gospodarstvo koroške kmetijske zbornice (dr. Wieser) še vedno dela na reševanju teh vprašanj, da bi dosegel v vseh primerih znosno obdavčenje odkupnin.

Vsem prizadetim kmetovalcem in drugim posestnikom, ki olajšav pri obdavčenju odkupnine za razlaščeno imovino pri elektrarni Kazaze še niso dosegli, priporočamo, da se s svojim primerom čim prej obrnejo neposredno na kmetijsko zbornico, oddelek za obratno gospodarstvo (Betriebswirtschaft).

Pri razpravi o teh olajšavah se je zborilni svetnik Hanzej Ogris iz Bilčova zavzel, naj stremi zbornica za tem, da bodo te olajšave veljale tudi v primeru razlastitev za gradnjo Podjunske železnice in elektrarne na Bistrici v Rožu kakor sploh za vse primere razlastitev v prid gradnje javnih objektov.

Ob pričetku turistične sezone:

Položaj na trgu s klavno živino

Zadnji teden pred binkošti so na koroškem trgu s klavno živino plačevali vole in bike po 11 do 12 šil., telice po 10 do 11 šil., krave pa po 7 do 8 šilingov. S prašiči so trgovali po 12 do 13, teleta pa so pričeli plačevati po 14 do 16 šil. za kilogram žive teže.

Če te cene primerjamo z onimi, ki so bile na Koroškem dosežene koncem maja preteklega leta, potem moramo reči, da se v grobem povprečju pri goveji živini in pri prašičih ujemajo z lanskimi, le pri teletih letošnje cene zaostajajo še za en šiling za lanskimi. Sploh so letos klavna teleta na Koroškem plačevali izredno slabo. Od jeseni naprej se njihova cena ni premaknila od 13 do 14 šil. naprej. S tem pa ni le zaostajala za lansko ceno, marveč tudi kar precej za dunajsko in salzburško. Sicer tam trgujejo v glavnem z zaklanimi teleti, vendar so se tam že od marca naprej njihove cene vrtele med 18 in 24 šil. in se koncem maja držale na višini 19 do 26 šil., ko so na Koroškem zaklana teleta plačevali še vedno le po 18 do 20 šil.

Cene klavnih prašičev so bile koncem maja na Dunaju in v Salzburgu v povprečju za 50 grošev do 1 šil. boljše kot pred letom dni, medtem ko so bile na Koroškem enake. Na splošno lahko rečemo, da se v dunajskem povprečju cena klavnih prašičev v prvih petih mesecih tekočega leta ni spremenila, da

pa je tako v Salzburgu kot na Koroškem kazala od januarja naprej rahlo tendenco nazadovanja, čemur je vzrok sezonsko razumljiva rahlo naraščajoča ponudba, ki pričinja vendar rahlo pojemanje in ki z razvojem turistične sezone spet ne bo v stanju kriti povpraševanja. Kot lani tudi letos mirne duše lahko pričakujemo, da bodo že v prihodnjih tednih pričeli v deželi plačevati prašiče boljše, kot so jih plačevali v aprilu in maju. Njihova cena se pomika spet proti 13 šilingom, pri zaklanih pa znaša grobo povprečje 17 šil.

Tudi pri goveji živini lahko rečemo, da se od aprila naprej konstantna cena 11 do 12 šilingov za vole in bike ter 10 do 11 šil. za telice ne bo le držala, temveč se utesne v deželi še popraviti. To prognozo upravičujejo tekoči eksporti v Italijo ravno tako kot izgledi na dober pridelek krme, ki bo omogočila, da bodo kmetje, ki so zaradi pomanjkanja zimske krme jeseni in v prvih zimskih mesecih zmanjšali število svoje goveje črede spravili tega spet na običajno stanje. Pričakovati je, da se bodo cene klavnih bikov in volov ter telic, ki so se v aprilu v povprečju dvignile za 50 grošev, s turistično sezono dvignile za nadaljnjih 50 in več grošev, razumljivo pa le v primerih, kjer bodo trgu postregli z bikci v teži med 500 in 600 kg in v starosti 18 do 20 mesecev.

kupljivi sodniki ali pa voljni soudeleženci naših slabosti in napak.

Tudi sedaj je imela Ana Marija isti občutek dolgočasje in zopnostnosti. V pomanjkanju resničnega veselja je oba dečka ognjevito poljubljala, potrebno navdušenje pa je dobila iz neizčrpane zaloge svoje zanesenosti spričo cesarske svatbe v Parizu.

Ko se je Ana Marija nazadnje le poslovila, je odšla s korakom svatovskega marša med novo prekopanimi lehami, s praga pa so jo opazovali gospa Daville in začudena otroka. Pri vrtnih vratih se je obrnila, pomahala z roko in zaklicala, da se morajo poslej velikokrat videti, da bi se lahko čimveč pogovorile o čudovitih, čudovitih in velikih stvareh, ki se dogajajo.

To prelirano ženino razzvedanje se polkovniku ni zdelo ustrezno navodilom, ki jih je prejel, vendar je bil srečen on in vsa hiša, da je Ana Marija našla oddaljen in nedolžen, toda trajen predmet svojega navdušenja. Kajti za Ano Marijo vse to leto ni bilo ne Travnika ne malenkostnega in grenkega konzulskega življenja v njem. Pozabila je tudi na premestitev in živela samo v ozračju cesarske zakonske sreče, splošnega pomirjenja in mistične združitve vseh nasprotij na svetu. Taki so bili njeni razgovori, vedenje in njena glasba. Poznala je imena vseh dvornih dam nove francoske cesarice, vrednost, obliko in kakovost vseh svatovskih daril, način življenja in razdelitev časa Marije Luise. Z velikim razumevanjem je spremljala usodo bivše, ločene cesarice Josephine. Tako je še njena potreba po joku imela daljen in spodoben vzrok, kar je polkovniku prihranilo marsikatero neprijetno uro.

Tudi v francoskem konzulatu je to leto življenje teklo brez sprememb in razburjenja. Ob koncu poletja je Daville poslal najstarejšega sina v licej v Francijo. Tudi Davnov

sin je bil na konzulovo priporočilo sprejet med državne gojence in odšel v Pariz.

Davna je bil ves zmešan od sreče in ponosa. Mrk in zagorel kot ogel se ni znal glasno in vidno veseliti kakor drugi ljudje; samo trepetal je kakor trepetilka po vsem životu, ko se je zahvalil Davillu in ga prepričeval, da je vsak trenutek pripravljen žrtvovati življenje za konzulat. Tako velika je bila njegova ljubezen do sina in želja, da mu priskrbi lepše, boljše in dostojnejše življenje, kakor ga je imel sam.

Tudi drugače se je to leto lahko imenovalo srečno, ker je potekalo enolično, mirno in neopazno.

V Dalmaciji je bil mir, meje brez spopadov. V Konaku se ni nič dogajalo. Konzula sta se srečavala ob nedeljah brez prisrčnosti in ožjega stika kot doslej in se budno opazovala v delovnih dneh, toda brez mrznje in pretirane gorečnosti. Ljudje vseh ver so se počasi privajali konzulatoma. Ko so videli, da ju vse dosedanje težave in naloge niso pognale iz Travnika, so se začeli pomirjati, sodelovali z njima in ju upoštevali v vseh svojih poslih in navadah.

Tako je potekalo življenje mesta in konzulatov od poletja do jeseni, od zime do spomladi, brez dogodkov in drugih sprememb, razen tistih, ki jih prinašata vsakdanje življenje in menjava letnih časov.

Toda kronika srečnih in mirnih let je kratka.

19

Isti kurir, ki je aprila 1911 prinesel v Travnik časnik z novico, da se je Napoleonu rodil sin, ki bo nosil naslov rimskega kralja, je izročil von Mittererju dekret, s katerim je bil premeščen iz Travnika in dodeljen vojnemu ministertvu.

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

Brata, tako so ju navadno imenovali, sta bivala v enem kamnitih kril velike stavbe na posestvu; na drugem koncu je bila svinjska kuhinja in pralnica. Stanovanje je bilo dobro, saj je bilo ločeno od drugih prostorov. Kuhinja in izba sta imeli skoraj meter široke okvire pri oknih, zunaj so se majali kostanji in se nagibali proti steklu. Svetilke na kostanjevih kandelabrih so svetile prav na mizo v kuhinji.

Starejši brat Johan in nekaj let mlajši, široko raščeni Viktor, sta ob večerih sedela vsak na svoji strani mize, medtem ko se je njuna velika, dedcu podobna krepka mati ukvarjala z nečim v kuhinji. Brata nista bila poročena, bila sta že priletna. Rojena sta bila na posestvu, oče je bil že dolgo mrtev in mati jima je gospodinjila.

»Ne morem si predstavljati, kako bo takrat, ko umrjem,« je rekla redkobesedna starka. Starejši obeh bratov, Johan, je odgovoril na to vprašanje že neštetokrat. Bil je navajen, da ju je mati še vedno imela za neobgledena otroka, ki bi brez nje ne mogla živeti.

»Takrat bova pač morala jesti v poselski kuhinji,« je odgovoril. Mlajši Viktor je dodal: »Bova pač jedla v veliki kuhinji. To je jasno!«

Starka, ki je ti odgovori niso zadovoljili, je nadaljevala: »Ampak Johan, takrat ne boš imel svoje zeljnate juhe in ti, Viktor, tudi ne mastne svinine, ki ti tako dobro de. Ta-

de in vsa pota na kmetiji sta poznala. Menjanje posevkov na tej ali oni njivi jima je bilo v posebno veselje. Veselila sta se ob misli, da prideta zvečer v toplo izbo. Mnogo veselja so jima naredili pogovori o starih časih, ki sta jih včasih imela z redkimi obiskovalci. Neko bolešno veselje je bilo videti, kako drugi umirajo, medtem ko sama še živi, zdrava in delazmožna. Mnogo veselja sta užila pri tem, ko so kostanji metali senco skozi okna, sama pa sta sedela pri mizi, jedla hrano, ki jima jo je mati postavila na mizo; spala v svojih starih posteljah in se ob nedeljah lepo oblekla. Vse to je vsebovalo življenjsko radost. Vse to bosta smela verjetno uživati še mnogo let. Ko bosta postala stara, sta upala, jima bo udobno, prenehala bosta delati, ohranila bosta ugled in pravico do stanovanja.

II

Neke pomladi, dolgo let za tem, jima je umrla mati. To se nikakor ni zgodilo nepričakovano. Nekega dne, ko so imeli obisk, je dejal starejši Johan in pri tem kimal svoji postavni, veliki materi, ki se je z nečim ukvarjala v kuhinji, rekoč: »Veste kaj, mati, slabo kaže, da bi jo do pomladi izvozili.«

Starka je pritrjujoče kimala. »Res, res, potem bo pa slabo za vaju. Kdo bo gledal, da bosta dobila hrano, ki sta jo vajena, da bosta

Potem, ko je mati teden dni ležala na mrtvaškem odru, ko so se pomlad obetajoči kostanji nagibali k oknom, je življenje zopet prešlo v svoj stari tir. Čeprav ni bilo več matere, sta brata pustila njeno visoko belo prevlečeno posteljo stati kot nekak bel kvader v spomin stari, postavni, delavni materi. Ščasma sta se privadila hrane tudi v veliki kuhinji.

Zvečer, kmalu po materini smrti, sta posedala vsak na svoji strani mize. Nekoliko manjši in bolj sključen Johan je dejal:

»Ko bova stara, naju bodo verjetno pgnali od tu.«

Viktor, ki se mu je zdelo, da se brat že prepogosto vrača na ta razgovor, pa je dejal: »Saj jih pustijo še nadalje stanovati, če so dovolj dolgo delali. Saj sva vendar rojena tukaj.«

Johan je dejal: »Lepo bo prenehati s tem garanjem. Nekaj let pred koncem pa človek vendar lahko miruje. Mogoče bova kljub temu lahko živela, ne da bi delala.«

Viktor je dejal: »To se že lahko zgodi.« Johan je še nadaljeval s tem in nekaj let mlajšemu Viktorju je to že začelo presedati.

»Bova pa potem včasih šla malo okoli pogledat. Midva vse to pozna in veva.«

Viktorju se je zdelo, da se brat preveč ukvarja s starostjo in slabostjo in zato je ta razgovor prekinil, rekoč:

»To bomo že videli, ko bo čas za to. Vsekakor mislim, da bova smela še ostati tukaj. Vendar bi ne škodovalo, če bi mogla do takrat dati kako krono na stran.«

V teh in naslednjih letih sta imela brata še vedno svoje veselje. Še vedno so drugi kočarji in dninarji čakali nanju, ko sta se zjutraj približevala hlevu in klancu, da si porazdele delo. Ko sta prišla v poselsko kuhinjo, je kuharica ali katera izmed pomočnic izpregovorila nekaj nadvse prijaznih besed. Podnevi sta se zlasti veselila ob misli, da prideta zvečer domov in bosta zopet sama v miru. Ob nedeljah sta se lepo oblekla in odšla do bližnjih kmetij. Včasih sta šla še dalje, prav do dninarskih kajž, in tu pozdravila svoje znance. Spomini so se starali, toda hkrati so postajali tudi bogatejši.

Brata sta imela že preko šestdeset let, toda še vedno sta bila zdrava in krepka. Ko bosta resnično stara, sta dejala, in ko bosta dovolj prihranila, si bosta marsikaj privoščila, česar si prej nista mogla. Njunu skrivno upanje je bilo, da bosta vedno lahko ostala tu, jedla v veliki kuhinji in po vsem tem delu resnično počivala.

III

Prišel je ta čas in njuno upanje se je povsem uresničilo. Še nadalje sta lahko ostala v kamnitom krilu in jedla v veliki kuhinji. Ker nista več kaj prida zmogla, sta lahko povsem opustila vsako delo. Toda nenadoma nista mogla razumeti, da ju še pustijo v tako dobrem stanovanju, ko pa vendar ne napravita nič več koristnega. Tu bi vendar mogla biti še mnogo, mnogo let.

Nista uvidela tega, kar drugi, da njuno življenje ne bo več tako polno.

Navadila sta se dalj časa ležati ob jutrih. Iz kuhinje so jima nosili hrano, tudi če nista zato prosila in sta bila sama tja namenjena.

»Zakaj, misliš, naju ne pustijo v kuhinjo?« Mlajši brat Viktor je odgovoril: »Eh, nama že hočejo prihraniti trud.« Nista čutila, da smrdita, da ne moreta biti več snažna in da nočejo, da bi tam posedala.

Včasih sta šla okoli po posestvu in ogledovala, kako mlajši delajo. Toda kmalu sta opazila, da nista več dobrodošla. Le če sta bila znotraj v kamnitem bloku, le takrat je bilo vsem po volji.

Vedno manj sta hodila okoli, vse manj sta opazovala delo drugih in tako sta kmalu izgubila stik z življenjem.

Ko so v drugem koncu kamnitega krila nekega dne prali, sta se oba brata napotila tja, da priskočita kaj na pomoč. Prej so njuno pomoč vedno radi sprejeli, sedaj so ju pa začele dekle odrivati.

»Ali ne bi bilo bolje, če bi Johan in Viktor šla lepo domov? Tu v pralnici je danes tako malo prostora!« so dejale na pol za šalo, toda dovolj pomembno.

Mislila sva, da bi malo pomagala. Prinesla bi drva, izlila vodo ali kaj podobnega.

»Saj ni potrebno,« so dejale dekle in ju na pol opazno odrivale s svojimi boki. »Pojdita domov in ne bodita tukaj v napoto!«

In brata sta se odmajala domov v kamniti blok.

Zvečer sta kot vedno sedela vsak na svoji strani mize. Nista se premikala, mirno sta sedela, ko da ju nekdo straži. Čez nekaj časa se Johan obrne k svojemu, nekaj let mlajšemu bratu.

»Najbolje bi bilo, da naju ni več,« je dejal. »Kmalu bova povsod v napotje.«

Viktor, ki je ves čas, odkar sta se vrnila iz pralnice, tiho sedel in premišljeval, je rekel:

»Ali si ti tudi že na to misli?«

Johan: »Letos sem že mnogokrat mislil na to, le da nisem še tega naravnost povedal.«

In tako sta brata nemo obsedela in brez misli strmela na kavlja, ki sta bila pritrjena na vsaki strani nizke lončene peči. Prej, ko

IZREKI

● Dolgočasje je bolezen srečnih ljudi; nesrečnik se ne dolgočasi, ker je preveč zaposlen. (Dufresne)

● Samo veliki ljudje imajo velike napake. (La Rochefoucauld)

● Veliki ljudje začno živeti, ko umro. (Carlyle)

● Genij je talent mrtvega človeka. (Goncourt)

● Genialnost je zgolj trpljenje, ki ne najde nikjer sočutja, niti pri ženskah. (Hello)

● Genij je talent mrtvega človeka. Geniji nosijo vse krone, vključno trnovo. (Hugo)

● Talent prepričuje, genij premika. (Lytton)

● Oženjen genij je jalov genij: odločiti se mora, ali da potomstvu zapusti velika dela ali otroke. (Dufresne)

● Živimo v svetu, kjer se ljudje oblačijo s konfekcijo. Tem huje, če imate večjo postavo od drugih. (Flaubert)

● Vsak junak postane na koncu dolgočasen. (Emerson)

IVAR-LO JOHANSSON

BRATA

krat bosta morala jesti, kar bosta dobila.«

Oba priletna hlapca sta obsedela in zdelo se je, ko da ne najdeta odgovora. Bila sta le utrujena in sita tega večnega pomenka, ki ga je mati tolikokrat načela. Oba sta vedela, da bo mati po vsej verjetnosti umrla pred njima. Vedela sta tudi, da bosta ostala ne- poročena in da bosta potem morala jesti v veliki kuhinji. Staro patriarhalno posestvo je skrbelo za svoje hlapce in materina skrb za dan, ki bo nekoč prišel, pa naj si bo že čez leto dni ali pa deset let, ni vredna, da bi vedno o njej govoril. Velikokrat jima je zasenčilo vsakdanje veselje.

Včasih sta sedela in premišljevala, da nikakor ne pogrešata tistega veselja, ki daje življenju vrednost, ki je človek noče izgubiti. Ko sta zjutraj prihajala na delo, so ju že pričakovali, da prideta. Ostali najemniki in dninarji so stali na klancu pri hlevu in jim razločno želeli dobro jutro. Med jesenskimi delom, ko sta bila mokra po hrbtu in kolenih, in pozimi, ko sta prezebala, da sta morala cepetati z nogami, da sta se malo ogrela, sta željno pričakovala poletje. Ko pa je poletje končno prišlo in je nekaj časa žgalo, sta si zopet želela zimske ohladiče. Vse braz-

obdržala zdrav želodec. Tako je dejala mati, zadovoljna, da jo bosta vsekakor pogrešala.

Brata sta odgovorila: »Bova pa jedla v veliki kuhinji.«

Tudi obiskovalec je dejal: »Jasno, da bosta jedla tam. In jasno, da bosta še nadalje tu stanovala.« Velika, postavna mati je obiskovalca opozarjajoče pogledala.

»Takrat pa Johanu in Viktorju ne bo tako lahko. Ne bosta dobila tega, česar sta navajena že skoro šestdeset let. Johan svoje zeljarice in Viktor svoje svinine. To pa že vem.«

Obiskovalec je skušal zasukati pogovor na drugo stran, prav tako tudi brata. Mati pa je bila nezadovoljna, ker niso hoteli o tem več govoriti.

»Boste že videli,« je rekla na pol grozeče. »Bo že ta čas prišel, ko bosta videla. Takrat, takrat...«

Ko je mati to pomlad ležala v postelji, dokler ni umrla, ji sinova nista mogla narediti večjega zadovoljstva, kot da sta se mimogrede pritoževala nad hrano. Johan, da dobi tako poredko svojo zeljarico, in Viktor, da ne dobi nič več tako dobre svinine. Oba sta že jedla v veliki kuhinji.

Tujski promet

Bill se je pripeljal preko Ria Grance v Sorryville in je vstopil v krčmo z napisom »Smith's Saloon«. Pred pultom je ležala orjaška doga, za pultom pa je dremal zavaljen krčmar.

»Halo,« je zaklical Bill. »Rad bi zajtrkoval! Beefsteak z jajcem in pivo zraven!«

»Ali imate dovolj denarja s seboj?« se je zanimal krčmar.

»Hvala, mislim, da ga bo dovolj,« je prikimal gost.

»Potem je v redu,« je dejal krčmar in zavpil v kuhinjo: »Beefsteak z jajcem!«

Bill je sedel, pokazal na nekega drugega gosta, ki je ležal z gornjim delom telesa na mizi, in vprašal: »Tale gentleman je pa na vse zgodaj pijan!«

»Ne,« je odvrnil krčmar, »tu sedi od sinoči. Je namreč mrtev.«

»Tako? Kaj pa je bilo?«

»Nič posebnega. Samo računa ni mogel poravnati. Tu na meji srečujemo najrazličnejše ljudi. Nero!« V hipu se je pojavil v krčmi orjaški črnc. Šef mu je pomignil in črnc je vzel večerajnjega gosta na pleča in ga odnesel ven.

»Sicer je marljiv,« se je opravičeval krčmar, »kljub temu pa ga ne morem navaditi, da bi lokal takoj zvečer očistil. Danes je pač težko dobiti izsolano osebje.«

»Močan tujski promet?« se je zanimal Bill.

»Mnogo jih pride preke reke,« je prikimal krčmar.

»Ali imate kaj industrije v kraju?«

»Tisto ne, pač pa čudovito kopaljšče.«

»Aha,« je zamrmral gost. »Kako pa je pri vas s šerifom?«

»Zadnji je umrl pred tremi tedni za posledicami neke zabludele krogle. Guverner je zdaj razpisal natečaj za novega.«

Ko je bil pojedel, je zahteval račun.

»Beefsteak z jajcem, eno pivo,« je mrmral krčmar, »znaša skupno triinosemdeset dolarjev.«

»Koliko prosim?« je vprašal gost in je že držal v vsaki roki po eno pokalico.

»Osem dolarjev trideset,« je brž dejal krčmar. »To je znižana cena za boljše goste... Slabe razvade so se razpasle pri nas. Za vsako malenkost pa res ni treba potegniti pištolo. Škerajni čas, da pride nov šerif k nam!«

»Pomirite se,« je dejal Bill suho, »novi šerif sem jaz. Torej osem dolarjev trideset ste rekli?«

»Triinosemdeset centov,« je poblešno popravil krčmar. »To je cena za domačine.«

»Kako pa je bilo z mrlcem?« je vprašal novi šerif.

»Ta bo ležal za hišo, dokler se ne bo streznil,« je odgovoril debeli krčmar. »Vsak dan dobi od mene brezplačno čašo whiskeyja in nato je ves dan tako pijan, da ga imajo vsi za mrtvega. Vedno, kadar vidim, da prihaja kak nov gost, ga Nero posadi za mizo. Tujec, ki sliši mojo zgodbo o mrtvecu, brez obotavljanja plača, kolikor mu za računam.«

je še živela mati, je bila med kavljema pritrjena vrstica in tu sta sušila čevlje in delovno obleko.

Od strene je splaval njun pogled na belo posteljo, kjer je ležala mati. Viktor je pripomnil:

»Mati je vendar imela naju, da nama je dajala to, česar sva bila vajena. Kaj imava pa midva?«

Johan je dejal:

»Res, kaj pa imava sedaj, ko sva nehala delati?« Toliko in o tako važnih stvarih nista že dolgo časa govorila. In ko je malo kasneje legel mrak na zemljo, sta se odpravila spat.

Oba sta nemirno spala. Tožila sta o bolečinah in krčih, toda zdelo se je, ko da drug drugega oprezujeta. Preden se je zdanilo, ko so kostanji ob prvem jutranjem vetriču popraskali po oknu, sta vstala in se oblekla. Poizkušala sta govoriti, toda tako slabo je tekel njun razgovor, da sta raje obmolnila. Skušala sta obsedeti pri mizi, toda kmalu sta vstala. Začela sta prisluškovati zunanemu svetu.

Čez pičlo uro bodo pričeli z delom. Pozdravljali se bodo z dobro jutro. V tovaršiji bo življenje in vrvenje. Pogovor in življenje se bo sprostilo. Sonce bo sijalo in konji bodo privzdigovali glave. Na klancu ob hlevu se bodo zbirali spočiti ljudje in živali.

Dvignila sta se in šla previdno, plazeče proti steni, tako da bi ju nihče ne mogel slišati.

In ko so jima dopoldne prinesli zajtrk, sta visela oba brata na kavljih, Johan na desni, Viktor pa na levi strani nizke lončene peči.

Okrogle cvetke

Slikar Ažbe se je z nemškim zdravnikom zapletel v prepir o pomembnosti slikarske umetnosti. Toda zdravnik se je razumel na slike kot zajec na boben in je zato slikarje globoko podcenjeval. Ažbetu je bilo kmalu dovolj in je z njim opravil na kratko:

»Vam zdravnikom je lahko! Pri nas se vse napake vidijo, vaše pa pokrije zemlja.«

*

K odvetniku in humoristu Franu Milčinskemu (starejšemu) sta prišla v pisarno dva človeka. Eden od njiju bi mu rad zaupal kočljivo pravno zadevo in mu je začel na dolgo in široko lagati. Drugi je bil bolj stvaren in izkušen ter je znanca ustavil:

»Nehaj vendar! Advokatu povej tako, kakor je res, lagal bo že oni!«

„Minimundus — Mali svet“

mednarodna privlačnost ob Vrbskem jezeru

Od 23. maja naprej je „MINIMUNDUS“ — Mali svet ob Vrbskem jezeru spel odprt in dnevno dostopen obiskovalcem, ki prihajajo od blizu in daleč.

Družba „Rešite otroka“, ki je uredila ta miniaturni svet in ga v poletju 1959 prvič predstavila javnosti, lahko s ponosom gleda na razvoj te svoje ustanove: že v prvem letu so namreč zabeležili 48.182 obiskovalcev, v letih 1960 in 1961 se je številno obiskovalcev povečalo na 68.198 oziroma 92.602 osebi, medtem ko so lani našli celo nad 106.000 obiskovalcev.

Prav tako razveseljiv pa je tudi razvoj ustanove same, kajti vsako leto se „MINIMUNDUS“ poveča za nekaj objektov in postaja njegova ureditev čedalje univerzalnejša, obsegajoč vedno več zanimivosti iz raznih predelov sveta. Zadnji teden je bil v okviru posebne slavnosti izročen model zdraviliškega doma iz Wiesbadena, ki bo s svojimi jonskimi stebri in znanimi kolonadami v dolžini 6 metrov gotovo predstavljal novo privlačnost malega sveta ob Vrbskem jezeru. Nadaljnja atrakcija, s katero se je MINIMUNDUS letos obogatil, je vaška hiša plemena Maori iz Nove Zelandije, pa tudi poševni stolp iz Pise je dobil za sosedo še ostali dve znamenitosti Pise, namreč model tamkajšnje stolnice in batisterija.

Tekom zimskih mesecev so vse dosedanje modele obnovili, mestno vrtnarstvo pa je poskrbelo za nadaljnjo okrasitev celotne ureditve, tako da se MINIMUNDUS predstavlja obiskovalcem v lepi in privlačni obliki.

In načrt za bodoče! Številne obrtnice in sorodne šole po vsej Avstriji pripravljajo nove modele — med temi tudi model solnografske stolnice — s katerimi se bo MINIMUNDUS nadalje izpopolnjeval in iz leta v leto vedno bolj postajal tisto, kar pove njegovo ime: Mali svet ob Vrbskem jezeru.

SPORTNI VESTNIK

NOGOMET

Italija premagala Avstrijo 1:0

Časi, ko je Avstrija še predstavljala »velesilo« v nogometu, so že davno mimo. To so pokazale že neštete tekme državne reprezentance proti nasprotnikom, s katerimi so se avstrijski nogometaši včasih »igrali«, danes pa je položaj že obraten: le zelo redko se še dogodi, da je v mednarodnih srečanjih zmagovalec Avstrija.

Temu primerne so tudi kritike avstrijskega tiska po nedeljskem srečanju Avstrija-Italija v dunajskem stadionu, kjer se je pred porazno maloštevilno publiko odvijala tekma, ki je bila vse prej kot zanimiva, če šele kvaliteten. Tudi italijansko moštvo se je pokazalo s svoje najslabše strani, pa je v svojem nasprotniku — namreč Avstriji — našlo še slabšega in tako zaslužno zmagalo s pičlim rezultatom 1:0.

Za avstrijski nogomet, še prav posebno pa za državno reprezentanco, trenutno bolj kot kdajkoli prej velja vprašanje: Quo vadis, Avstrija? — Kritike gredo zdaj na račun vodje reprezentance Deckerja, kateremu očitajo, da se sploh ne zanima za naraščaj. Mislimo pa, da pade velik del krivde tudi na posamezne liste, ki v svojih poročilih o vsaki izmed danes že zelo redkih zmig avstrijskega moštva vedno spet navdušeno pišejo o starih »umetnikih« žoge in tako kot glasniki široke javnosti posredno ali neposredno vplivajo na odločitve Deckerja. Krivda je torej na obeh straneh in bi bil res že zadnji čas za resen premislek, če bo hotela Avstrija vsaj v daljši perspektivi spet igrati pomembnejšo vlogo v mednarodnem nogometu.

ROKOMET

Letošnje svetovno prvenstvo v rokometu, ki se je zadnje nedeljo končalo v Švici, je po-

tekalo v znamenju dvoboja med ekipama Zahodne in Zahodne Nemčije. Da se bosta obe nemški reprezentanci znašli v finalu, je bilo že od vsega začetka že precej gotovo, toliko večje presenečenje pa je bila finalna tekma sama, kjer je »svetovni format« pokazala edino vzhodnonemška ekipa, medtem ko so zahodnonemški igralci močno razočarali. Že po prvem polčasu je Vzhodna Nemčija vodila z 9:2 in si s končnim rezultatom 14:7 prepričljivo osvojila naslov novega svetovnega prvaka.

Za tretje oziroma četrto mesto sta se borili Švica in Poljska, ki sta v prvi polovici tekme pokazali precej izenačeno in zelo malo kvaliteten igro. Končno je zmagala Švica (10:6), ki si je s tem priborila bronasto medaljo. Avstrija si je osvojila 5. mesto in tudi najboljši strelec letošnjega prvenstva je bil Avstrijec — namreč Sepp Stefflbauer, ki je dosegel 24 zadetkov.

Olimpijske igre 1964

Kakor znano bo zimska olimpiada 1964 izvedena v Innsbrucku, in sicer v času od 29. januarja do 9. februarja. Prireditelji se na to veliko srečanje pripravljajo že precej časa in iz avstrijske državne blagajne je šlo že lepo število milijonov šilingov za razne naprave, ki so potrebne za izvedbo olimpijskih iger. Računajo, da bodo stroški za te naprave dosegli lepo vsoto 650 milijonov: za športne naprave (skakalnica, stadion itd.) bo potrebnih 200 milijonov, posebna olimpijska vas, ki bo obsegala osem 11-nadstropnih hotelov z 2000 posteljami, osem trgovin in dve kavarni, bo stala 150 milijonov, za izgradnjo potrebnih cest bodo investirali 250 milijonov in za izgradnjo letališča še nadaljnjih 50 milijonov šilingov.

Ta teden vam priporočamo:

Dela Nobelovih nagrajencev

- IVO ANDRIČ (Jugoslavija):
NA DRINI MOST, roman, 352 str., br. 30 šil.
TRAVNIŠKA KRONIKA, roman, 416 str., br. 32 šil.
- HENRIK SIENKIEWICZ (Poljska):
V PUŠČAVI IN GOŠČAVI, 412 str., br. 26 šil.
- RABINDRANAT TAGORE (Indija):
ŽETEV, pesniška zbirka, 128 str., br. 10 šil.
- ROMAIN ROLLAND (Francija):
JEAN-CHRISTOPHE, roman v 4 knjigah, skupno 1516 str., ppl. . . 120 šil.
MIKLAVŽ BREUGNON, vesela zgodba, 312 str., ilustr., ppl. . . 24 šil.
- ANATOLE FRANCE (Francija):
BOGOVI SO ŽEJNI, roman iz francoske revolucije, 304 str., pl. . . 25 šil.
RDEČA LILJA, roman velike ljubezni, 248 str., pl. 58 šil.
- WLADYSŁAW S. REYMONT (Poljska):
KMETJE, roman v dveh knjigah, skupno 1048 str., ppl. 96 šil.
- THOMAS MANN (Nemčija):
ČAROBNA GORA, roman v dveh knjigah, skupno 832 str., ppl. . . 117 šil.
- JOHN GALSWORTHY (Anglija):
ZADNJE POGlavJE, roman, 848 str., pl. 115 šil.
- ANDRÉ GIDE (Francija):
POTOVANJE V KONGO, potopis, 148 str., ilustr., ppl. 24 šil.
- WILLIAM FAULKNER (Amerika):
DIVJE PALME, roman, 280 str., pl. 48 šil.
- RUDYARD KIPLING (Anglija):
POGUMNI KAPITANI, povest o življenju na morju, 200 str., il., br. 16 šil.
- FRANS E. SILLANPÄÄ (Finska):
TRUDNO ŽIVLJENJE, roman, 176 str., ppl. 20 šil.
- HALDOR K. LAXNESS (Islandija):
LUC SVETA, roman, 620 str., pl. 64 šil.
SALKA VALKA, roman, 452 str., pl. 65 šil.
ISLANDSKI ZVON, roman, 480 str., pl. 42 šil.
- ALBERT CAMUS (Francija):
NOVELE, 224 str., pl. 58 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 15. 6.: 8.00 Oltroski zbor radia Celovec — 8.05 Naši hišni vrli — 8.15 Orkestrski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Aktualna reportaža — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Gledališka in filmska kritika — 18.55 Sport — 20.15 Dunajski slavnostni tedni: Dvorak.

Nedelja, 16. 6.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Vesela jutranja glasba — 11.00 Popoldanski koncert v zelenom — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.00 Sport — 20.10 „Romantična mlada dama“, vesele igra — 20.30 Zaključni koncert dunajskih slavnostnih tednov.

Ponedeljek, 17. 6.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni katehiz — 16.00 Glasba zate — 18.25 Za vas! Za vse! — 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj menite vi? Vsakdanji problemi — 20.30 Za mesto in deželo — 21.30 Koroška domovinska kronika.

Torek, 18. 6.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.15 Majhen jutranji koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba zate — 18.00 Prometna vzgoja — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Med nebom in zemljo“, radijska igra — 21.30 Zaljubljene melodije.

Sreda, 19. 6.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Pisanost okrasnih rastlin — 16.00 Glasba zate — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Dunajski slavnostni tedni.

Četrtek, 20. 6.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Na skednju — 16.00 Glasba zate — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15

Petek, 21. 6.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.15 Koroški hišni kalendar — 21.00 Zvenč alpska dežela. Orkestrski koncert — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Glasba zate — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Biseri lepote — 20.15 Štirje proti štirim — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reportir na poti — 18.00 Dobra razpoloženja — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Sport.

Sobota, 15. 6.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Avstrijska ljudska kultura — 13.15 Evropski pogovori — 13.25 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Glasbeni spomini — 14.10 Tehnični razgled — 15.15 Slavni umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Bruce Low — 17.10 Iz parlamenta — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 18.00 Vseh devet! — 19.10 Oddaja vkekanterja — 19.35 Šarmantna fala morgana — 20.00 Avstrijska Hilt-parada — 21.00 Strauss igra.

Nedelja, 16. 6.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.15 Glasbena pestrost — 11.15 Dunajski slavnostni tedni — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Veselo razpoloženja — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Ljudska glasba — 16.00 Promet na cesti, reportaža — 16.30 Popoldanske melodije — 18.00 Evropski pogovori — 18.25 Jezikovna policija — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Dunajski slavnostni tedni: Ludwig van Beethoven — 21.35 Resna glasba.

Ponedeljek, 17. 6.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 V salzburski deželi — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Oltroska ura — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Dunajski slavnostni tedni — 21.00 Iz opere in operete.

Torek, 18. 6.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Prosim, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.40 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 14.35 Dolga pol Gerharta Hauptmanna — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Z znanimi orkestri po Evropi — 16.00 Salzburg za začetnike — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Dilema znanosti v Ameriki — 17.50 Esperanto — 19.30 Johann Schrammel in njegova doba — 20.30 Londonski simfoniki — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 19. 6.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Iz operet Paula Abraham — 16.00 Iz umetniške mape — 16.30 Francoska glasba — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halal Teenagerjil — 20.15 Srečanje v Linzu — 21.10 Seine-Donava — 21.40 Aktualni prispevek — 22.15 Prijubljani plesi.

Četrtek, 20. 6.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Prosim, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Komorna glasba — 14.15 Znanstveni orkestri — 16.00 Zakon: želja in stvarnost — 16.30 Komorna glasba — 17.40 Ženska oddaja — 20.30 Znanstveniki, učitelji in pomočniki — 22.15 Pesem prireje.

Petek, 21. 6.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.45 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Oltroska ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 „Zeleni palec“, radijska igra — 21.00 Mi in gore — 21.25 Tretje znamenje — 22.15 Plesna glasba.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 15. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dom obuja mi spomin . . .

Nedelja, 16. 6.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 17. 6.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Poje Koroški akademski orkestr. 10 minut za športnike — 18.00 Za naše mole poslušalce.

Torek, 18. 6.: 14.15 Poročila, objave. S knjižne police . . . Sreda, 19. 6.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite zaigrati.

Četrtek, 20. 6.: 14.15 Poročila, objave. Bolje je paziti kot zdraviti sa . . .

Petek, 21. 6.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Jaka Spicari Kres. (Narodoposna zvočna igra)

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00. Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsek dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevniki.

Sobota, 15. 6.: 8.55 Iz moje srečne mladosti — 9.25 Operetni napavi v plesnem ritmu — 9.40 Godba na pihala — 12.15 Slovenske narodne in raznih izvedbah — 12.30 Koncertni drobci — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Od pianina do big-banda — 14.05 Po naši domovini . . . — 14.35 Voščila — 15.15 Zvoki s Haveljev — 15.30 Majhen zbarski koncert — 17.50 Pianist Russ Cenvay — 18.00 Aktualnost doma in po svetu — 18.45 Naši popolniki na tujem — 20.00 Po domače — 20.20 Arsene Lupin — 21.00 Za konec tedna — ples.

Nedelja, 16. 6.: 8.10 Mladinska radijska igra — 8.45 „Iz mladih grl naj pesem domača doni“ — 9.10 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši . . . — 10.30 Pesmi, ki so jih peli slovenski partizani — 11.00 Od uverture do kola — 12.10 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.10 Obisk v operni hiši — 15.15 Zabavni zvoki — 20.00 Narodne in domače melodije — 20.40 Z lokom po strunah — 21.00 Galerija opernih likov.

Ponedeljek, 17. 6.: 8.05 Jutranji koncert — 8.30 Glasba ob delu — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Narodne pesmi — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Slovenske narodne pesmi v različnih priredbah — 13.30 Falla, Granados in Turina — 14.05 Majhen koncert Renate Tebaldi in Maria del Monaco — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Glasbena uganka — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Prijubljene popevke — 18.45 Na mednarodnih križpotih — 20.00 Nekaj stare francoske glasbe — 20.15 Jugoslavanski pevci zabavne glasbe — 21.05 Koncert Zagrebške filharmonije.

Torek, 18. 6.: Obisk v zagrebški operni hiši — 8.40 Igrajo veliki zabavni orkestri — 9.25 Mojsiri simfonije — 10.15 Mali ansambli v plesnem ritmu — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Z domačimi ansambli in pevci — 13.30 Melodije od tod in ondod — 14.04 Slovenska glasbena narečja — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V terek navsilenje — 17.05 Koncert po željah — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Mali in veliki zabavni orkestri — 20.20 Radijska igra.

Sreda, 19. 6.: 8.05 Opera in balet — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Popevke — 10.15 Nekaj za pihala — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Slovenske narodne poje Jože Černe ob spremljavi Avgusta Stanka — 12.05 Zabavna glasba 12.25 Pesmi in plesi z vsega sveta — 13.30 Prijetne operne melodije — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Posnetki amaterskih skupin — 17.05 Promenadni koncert — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 Ljudski parlament — 19.30 V podvečer — 20.15 Trikrat petnajst — 21.05 Operne arije pojeta mezosopranska Nada Sešek in tenorist Alfilio Planinšek.

Četrtek, 20. 6.: 8.05 Od narodne pesmi do plesnih melodij — 9.25 Iz oper nemških romantič — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Pihalne godbe s pestrnim programom — 13.30 Zabavajo vas veliki plesni orkestri — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 17.05 Sovjetski violini — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Turistična oddaja — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Igra zabavni orkester Morton Gould — 21.00 Literarni večer — 21.40 Pri slovenskih instrumentalnih solistih.

Petek, 21. 6.: 8.05 Glasbeni avtomat — 8.30 Iz starejše slovenske glasbe — 9.25 Petkovo simfonično dopoldne — 10.15 V ritmu valčka in polke — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Slovenske narodne — 13.30 Sedem balkanskih in trije ramunski plesi — 14.35 Z zbori po slovenskem svetu — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 17.05 Drobne dragocenosti iz oper — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Vaši ljubljenci pojo — 18.45 Iz naših kolektivov — 20.00 Skladbe jugoslovanskih zborovskih skladateljev — 20.15 Tedenski znanje-politični pregled — 20.30 Griegovi večeri — 21.00 Godba v ritmu — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Sobota, 15. 6.: 17.00 Evropsko prvenstvo v plesu — 18.30 Kaj vidimo novega — 19.30 Poročila — 20.15 Portugalska panorama — 20.30 „Dantonova smrt“, prenos iz gledališča — 23.00 Poročila.

Nedelja, 16. 6.: 17.00 „Fury“ — 17.30 Svet mladine — 18.00 Za družino — 18.55 Sedem dni časovnih dogodkov — 19.30 Na Kilajskem ni več vrbavec — 20.00 Poročila — 20.15 Dunajski slavnostni tedni: „Vse rešeno“ — 21.45 Poročila.

Ponedeljek, 17. 6.: 19.00 Aktualni šport — 19.30 Poročila — 20.15 „Zaljubljen v Parizu“, ljubzenska komedija — 21.30 Športno omizje — 22.15 Poročila.

Torek, 18. 6.: 19.00 Tudi ta je Avstrija — 19.30 Poročila — 20.15 Enaindvajset — 21.00 Revolucija v črnem — 21.30 Poročila.

Sreda, 19. 6.: 17.00 Za otroke — 17.50 Za družino — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Poročila — 20.00 „Luksemburški graf“, opereta — 22.05 Poročila.

Četrtek, 20. 6.: 11.00 Šolska oddaja — 19.00 Sport — 19.30 Poročila — 20.15 „Glasba zadoni v Tivoliju“ — 20.45 Evropski pogovori — 22.00 Poročila.

Iščemo najemnika za malo kmetijsko posestvo z gostilno. — Hranilnica in posojilnica Glinje, pošta Borovlje.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec — Klagenfurt, Gossmetgasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. — Tiska založništva in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje. — Poštne pisne naj se pošiljajo na naslov: Celovec — Klagenfurt 2, Postfach 124.